

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP.....	3
2. ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE PROGRAMU.....	4
2.1. CELE POLITYKI EKOLOGICZNEJ POWIATU KIELECKIEGO	4
3. CHARAKTERYSTYKA GMINY GÓRNO.	6
3.1. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE.....	6
3.2. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA.....	6
3.3. SYTUACJA GOSPODARCZA	7
4. ZASOBY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO.	9
4.1. WARUNKI KLIMATYCZNE.....	9
4.2. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE I OCHRONA PRZYRODY.....	10
4.2.1. <i>Lasy.</i>	10
4.2.2. <i>Formy ochrony przyrody.</i>	11
4.3. POWIETRZE ATMOSFERYCZNE.....	13
4.4. ZASOBY WODNE I GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA.	14
4.4.1. <i>Wody powierzchniowe.</i>	14
4.4.2. <i>Wody podziemne.</i>	16
4.4.3. <i>Gospodarka wodno-ściekowa.</i>	17
4.5. ZASOBY SUROWCÓW MINERALNYCH.	18
4.6. GLEBY.	19
4.7. EDUKACJA EKOLOGICZNA.....	20
4.8. WYKORZYSTANIE ENERGII ZE ŹRÓDEŁ ODNAWIALNYCH	22
5. ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA.....	23
5.1. HAŁAS I WIBRACJE.....	23
5.2. PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE	24
5.3. GOSPODARKA ODPADAMI.	25
5.4. TERENY NARAŻONE NA POWÓDŹ.	27
5.5. POWAŻNE AWARIE PRZEMYSŁOWE I DROGOWE.	27
6. ZARZĄDZANIE ŚRODOWISKIEM.....	28
7. PRIORYTETY I CELE EKOLOGICZNE GMINY GÓRNO.....	29
8. STRATEGIA (KRÓTKOTERMINOWYCH) DZIAŁAŃ NA LATA 2008-2011.	31
8.1. ZASOBY WODNE I GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA.	31
8.2. POWIETRZE ATMOSFERYCZNE.....	31
8.3. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE.....	31
8.4. ZASOBY SUROWCÓW MINERALNYCH.	32
8.5. OGRANICZENIE HAŁASU I PROMIENIOWANIA ELEKTROMAGNETYCZNEGO.	32
8.6. POWAŻNE AWARIE PRZEMYSŁOWE I DROGOWE.	32
8.7. EDUKACJA EKOLOGICZNA.....	32
9. STRATEGIA DŁUGOTERMINOWYCH DZIAŁAŃ DO ROKU 2015.....	33
9.1. ZASOBY WODNE I GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA.	33
9.2. POWIETRZE ATMOSFERYCZNE.....	33
9.3. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE.....	33
9.4. ZASOBY SUROWCÓW MINERALNYCH.	33
9.5. OGRANICZENIE HAŁASU I PROMIENIOWANIA ELEKTROMAGNETYCZNEGO.	33
9.6. POWAŻNE AWARIE PRZEMYSŁOWE I DROGOWE.	33
9.7. EDUKACJA EKOLOGICZNA.....	33
10. REALIZACJA PROGRAMU	34
10.1. SZACUNKOWE KOSZTY REALIZACJI PROGRAMU	34
10.2. ŹRÓDŁA I STRUKTURA FINANSOWANIA.....	34
10.3. WDRAŻANIE I MONITORING „PROGRAMU...”	37
11. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM.	40
12. SPIS LITERATURY I WYKORZYSTANYCH MATERIAŁÓW.....	41

Załącznik graficzny:

Mapa walorów przyrodniczych gminy Górno w skali 1:50 000

1. WSTĘP.

W celu realizacji polityki ekologicznej państwa Wójt Gminy Górnó zobligowany jest do sporządzania gminnego programu ochrony środowiska (art.17 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska - tekst jednolity z 4 lipca 2006 r. Dz. U. Nr 129 poz. 902) i ich aktualizacji co 4 lata (art.14 ustawy poś).

„Program ochrony środowiska dla gminy Górnó na lata 2004-2011” został opracowany w trybie i na zasadach określonych w przepisach o ochronie środowiska. Program został uchwalony przez Radę Gminy Górnó w dniu 18.08.2004 r. uchwałą nr XVIII/124/04. W 2008 roku przystąpiono do aktualizacji „Programu ...”.

"Program ochrony środowiska dla Gminy Górnó na lata 2008-2015" przedstawia cele, priorytety i kierunki działań dopasowane do obecnego stanu środowiska i wymagań wynikających z nowych przepisów ochrony środowiska oraz aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej gminy i planów rozwojowych w tym zakresie.

Program określa:

- aktualną sytuację ekologiczną w gminie,
- ekologiczne, przestrzenne, społeczne i ekonomiczne uwarunkowania rozwoju gminy,
- priorytetowe działania w podziale na krótkoterminowe (lata 2008 – 2011) i długoterminowe (do roku 2015),
- harmonogram konkretnych zadań w zakresie ograniczenia emisji, ochrony zasobów przyrody, racjonalnego gospodarowania środowiskiem, aktywizacji prośrodowiskowej społeczeństwa i wzrostu świadomości ekologicznej z podziałem na:
 - zadania gminy,
 - zadania innych organów administracji publicznej oraz instytucji, przedsiębiorstw i organizacji społecznych,
- uwarunkowania realizacyjne Programu, jego wdrożenie i monitoring.

Szczególne rozwinięcie Programu stanowi „Plan gospodarki odpadami dla Gminy Górnó na lata 2008-2015”.

Niniejsze opracowanie wykonano w Zakładzie Ochrony Środowiska „INWEST-EKO” w Kielcach na zlecenie Wójta Gminy Górnó.

2. ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE PROGRAMU.

Głównym celem Programu jest określenie polityki ekologicznej gminy Górnó, realizując politykę ekologiczną państwa, rozumianą jako zjednoczenie celów ochrony środowiska z wyzwaniem zrównoważonego rozwoju Europy i rozszerzania ogólnoświatowej troski o Ziemię i jej przyszłych mieszkańców. Najważniejsze problemy i cele zawierają następujące, dokumenty krajowe:

- ustaleniami i rekomendacjami wynikającymi z projektu „Polityki ekologicznej państwa na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014”,
- Strategią Rozwoju Kraju 2007-2015
- Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia 2007-2013

Program uwzględnia również uwarunkowania wojewódzkie i powiatowe wynikające z:

- Strategii rozwoju województwa świętokrzyskiego do 2020 roku – projekt,
- ustaleniami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego,
- Programu ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego na lata 2007-2015 - projekt,
- Planu gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego na lata 2007-2011 – projekt,
- Programu ochrony środowiska i planu gospodarki odpadami dla powiatu kieleckiego - aktualizacja na lata 2007-2011 z uwzględnieniem perspektyw na lata 2012-2018.

Głównym celem polityki ekologicznej państwa, ustanowionym w krajowych dokumentach programowych jest „**zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego społeczeństwa polskiego w XXI w oraz stworzenie podstaw dla opracowania i realizacji strategii zrównoważonego rozwoju kraju**”.

Zasadą, stanowiącą nadrzędne kryterium rozwiązań strategicznych na wszystkich szczeblach zarządzania powinna być konstytucyjna **zasada zrównoważonego rozwoju**.

2.1. Cele polityki ekologicznej powiatu kieleckiego

Nadrzędny cel „Programu Ochrony środowiska dla powiatu kieleckiego - aktualizacja na lata 2008 - 2012 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2013 - 2018 ” został określony jako:

Zapewnienie mieszkańcom jakości życia na wysokim poziomie oraz zrównoważony rozwój powiatu, przy racjonalnym wykorzystaniu zasobów przyrody, które równocześnie wspierają rozwój społeczno – gospodarczy.

Szczegółowe cele i działania proponowane w Programie Ochrony Środowiska obejmują cele i kierunki o charakterze systemowym, ochronę dziedzictwa przyrodniczego, racjonalne wykorzystanie materiałów, wody i energii oraz dalszą poprawę jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego wraz z ujęciem problemu „środowisko i zdrowie”. W zakresie poprawy jakości i bezpieczeństwa ekologicznego, cele szczegółowe i podejmowane działania, przedstawiono dla:

- Jakości wód i gospodarki wodnej,
- Jakości powietrza atmosferycznego,
- Hałasu,
- Promieniowania elektromagnetycznego.
- Poważnych awarii.

Oprócz wymienionych zagadnień uznano, że należy sprecyzować cele i działania w zakresie ochrony dziedzictwa przyrodniczego dla:

- Ochrony przyrody i krajobrazu,
- Ochrony zrównoważonego rozwoju lasów,
- Ochrony powierzchni ziemi,
- Ochrony zasobów kopalin.

Główne zagadnienia w zakresie zrównoważonego wykorzystania surowców, materiałów i energii dla powiatu kieleckiego koncentrować się będą na określeniu celów i działań w zakresie kształtowania się stosunków wodnych i ochrony przed powodzią oraz wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych.

W celu realizacji wszystkich zagadnień ekologicznych w powiecie niezbędne będzie także podjęcie działań o charakterze systemowym takich jak:

- Włączenie aspektów ekologicznych do polityk sektorowych,
- Aktywizacja rynku do działań na rzecz ochrony środowiska,
- Zarządzanie środowiskowe,
- Odpowiedzialność za szkody w środowisku,
- Edukacja ekologiczna społeczeństwa,
- Aspekty ekologiczne w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

3. CHARAKTERYSTYKA GMINY GÓRNO.

3.1. Położenie geograficzne

Gmina Górnio leży w centralnej części województwa świętokrzyskiego, w powiecie kieleckim ziemskim, na wschód od miasta Kielce. Administracyjnie gmina graniczy z gminami: Daleszyce od południa, Bieliny od wschodu, Bodzentyn i Masłów od północy oraz z miastem Kielce od zachodu. Powierzchnia gminy wynosi 83,26 km² a w skład gminy wchodzi 13 miejscowości sołeckich.

Przez gminę przebiega szlak komunikacyjny o znaczeniu krajowym nr 74 Piotrków Tryb. – Kielce – Zamość (długość na terenie gminy 27,7 km), a także drogi o znaczeniu wojewódzkim: nr 745 (Kielce-Masłów-Radlin), nr 752 (Górnio-Bodzentyn-Starachowice) oraz nr 753 (Wola Jachowa-Nowa Słupia).

Pod względem fizyczno-geograficznym gmina Górnio należy do mezoregionu Góry Świętokrzyskie (342.34-35), który leży w obrębie jednostki wyższego rzędu - makroregionu Wyżyna Kielecka (342.3) (wg Kondrackiego, 2002 r.).

Biorąc pod uwagę podział Gór Świętokrzyskich na mikroregiony geograficzne, większa część obszaru gminy Górnio należy do Padołu Kielcko-Łagowskiego (342.347), który jest uwarunkowanym tektonicznie obniżeniem. Północne krańce terenu gminy należą do Pasma Świętokrzyskiego (342.345).

Gmina Górnio jest jednostką administracyjną o charakterze rolniczym. Użytki rolne stanowią 81,5 % całkowitej powierzchni, lasy i grunty leśne 11,8 % powierzchni. Na pozostałe grunty przypada 6,7 %.

3.2. Sytuacja demograficzna

Gminę Górnio zamieszkuje 13 135 osób (dane UG w Górnio na koniec 2007 r.). Gęstość zaludnienia średnia dla gminy wynosi 158 osób/km².

Pod względem zaludnienia największą miejscowością jest Górnio, najmniej osób zamieszkuje Górnio-Osiedle. Rozmieszczenie ludności na terenie gminy przedstawia tabela 1.

Tabela 1. Gmina Górnio w układzie administracyjnym (stan na 2007 r.)

<i>Sołectwa</i>	<i>Powierzchnia (w km²)</i>	<i>Ludność</i>
Bęczków	8,79	1475
Cedzyna	3,23	1153
Górnio	15,13	1635
Górnio-Zawada		138
Górnio-Osiedle		69
Górnio-Parcele	4,12	525
Krajno II	4,93	702
Krajno-Parcele	5,16	566
Krajno I	4,36	649
Krajno-Zagórze	3,81	445
Leszczyny	5,87	1168
Podmachocice	1,39	175
Radlin	10,47	1612
Skorzeczyce	8,72	1409
Wola Jachowa	7,24	1415

Źródło: Dane UG Górnio

3.3. Sytuacja gospodarcza

Rolnictwo stanowi znaczący sektor w gospodarce gminy. Użytki rolne stanowią 81,5% powierzchni terenu, tj. 6 790 ha. Przeważają indywidualne gospodarstwa rolne o średniej powierzchni 4,0 ha, w których działalność rolnicza stanowi podstawowe źródło utrzymania. Głównym kierunkiem specjalizacji jest gospodarka zbożowo-okopowo-pastewna. Teren posiada duże tradycje w produkcji owoców miękkich – truskawek oraz chowu bydła mlecznego i trzody chlewnej. Na terenie gminy zarejestrowane jest, według informacji Urzędu Gminy, jedno gospodarstwo ekologiczne.

Gmina Górnio charakteryzuje się stosunkowo słabymi glebami. Pod względem przydatności rolniczej najwięcej obszarów gleb nadających się i możliwych do wykorzystania jako grunty orne, znajduje się w północnej, centralnej i południowo-zachodniej części gminy. Większość terenów nieprzydatnych i niewskazanych do wykorzystania rolniczo, znajduje się w zachodniej i północno-zachodniej części gminy. Dominują kompleksy pastewne skoncentrowane w dolinach rzek, które zajmują 36,7% gruntów. Kompleksy żytnie słabe zlokalizowane są w południowej i wschodniej części gminy i zajmują 31% powierzchni gruntów ornych. Najlepsze gleby na terenie występują w rejonie Krajna, gdzie na podłożu lessowym wytworzyły się gleby brunatne I i II klasy bonitacyjnej. Na pozostałym obszarze gminy występują głównie gleby pseudbielicowe i bielicowe. W mniejszym stopniu w gminie występują rędziny, powstałe na skałach węglanowych. U podnóża stoków górskich i wierzchowin lessowych występują gleby deluwialne. W dolinach rzecznych i bezodpływowych zagłębieniach terenu występują gleby torfowe, po przesuszeniu przechodzące w gleby murszowe.

Duże powierzchnie gleb IV klasy bonitacyjnej występują w południowo-wschodniej części gminy, w sołectwach Skorzeszyce, Wola Jachowa i Górnio-Parcele.

Podstawowym rynkiem pracy dla ludności gminnej jest miasto Kielce sąsiadujące bezpośrednio z gminą. Na terenie gminy dominuje przemysł wydobywczy. Do największych zakładów działających na terenie gminy należą:

- Kopalnia wapieni i dolomitów „Józefka” w Górnio KOSD S.A. Kielce,
- Wytwórnia Mas Bitumicznych w Górnio.

W miejscowości Radlin i Leszczyny znajduje się kilka zakładów zajmujących się zbieraniem i odzyskiem odpadów działające w przemyśle tekstylnym, wykorzystujące przetworzone odpady do własnej działalności produkcyjnej.

Wg danych GUS w gminie Górnio na koniec 2006 r. w systemie regon zarejestrowanych było 740 podmiotów gospodarczych, w tym 664 dotyczyły osób fizycznych prowadzących działalność. Najwięcej jednostek gospodarczych, około 247, zajmuje się działalnością handlowo-usługową. Drugą pozycję stanowią podmioty gospodarcze zajmujące się budownictwem (około 138) oraz transportem (około 96).

Atutem gminy są duże możliwości intensyfikacji produkcji ekologicznej, rozwijanej równoległe z agroturystyką i ekoturystyką. Dotyczy to w szczególności obszarów, objętych prawną ochroną przyrody. Na terenie gminy znajdują się Świętokrzyski Obszar Chronionego Krajobrazu, Cisowsko-Orłowiński Obszar Chronionego Krajobrazu oraz Podkielecki Obszar Chronionego Krajobrazu z cennymi obiektami przyrodniczymi, urozmaiconym krajobrazem, kompleksami leśnymi i wodami. Obszary chronione stwarzają korzystne warunki do rozwoju turystyki i rekreacji. Rosnącą szansą dla rozwoju turystyki i wypoczynku jest bezcenne przyrodniczo pasmo Łysogórskie. Największą bazę turystyczną posiada miejscowość Cedzyna, ze względu na obecność Zalewu „Cedzyna”, który pełni funkcję retencyjno-rekreacyjną z przystanią wodną. Na terenie gminy znajdują się szlaki turystyczne, trasy rowerowe i wyciągi narciarskie w Krajnie i Ameliówce (Góra Radostowa). W ramach budowy drogi „Małej Pętli Świętokrzyskiej” w Krajnie powstanie punkt widokowy oraz ścieżka rowerowa, co przyczyni się do dalszego uatrakcyjnienia terenów gminy. Bardzo korzystne warunki turystyczne znajdują się w północnej części gminy ze względu na bezpośrednie sąsiedztwo z takimi miejscowościami turystycznymi jak: Święta Katarzyna, Ameliówka. W gminie zarejestrowanych jest 12 gospodarstw agroturystycznych.

Mając na uwadze szeroko rozumianą ochronę ekologiczną atrakcyjnych terenów Gór Świętokrzyskich, władze 9 gmin: Bielin, Bodzentyna, Górna, Łagowa, Masłowa, Nowej

Słupi, Zagnańska, Łącznej i Waśniowa wraz z Dyrekcją Świętokrzyskiego Parku Narodowego utworzyły Turystyczny Związek Gmin Gór Świętokrzyskich.

Turystyczny Związek Gmin Gór Świętokrzyskich jest związkiem międzygminnym, działającym na podstawie ustawy o samorządzie terytorialnym. Ustawodawca przewidział możliwości tworzenia takich związków w celu realizacji zadań ważnych dla wielu gmin, a będących zbyt wielkim wyzwaniem dla każdej z osobna. Dotyczy to w dużym stopniu turystyki i agroturystyki, gdyż pojedyncza gmina nie jest na ogół celem wycieczek. Głównym celem Związku jest, więc rozwój turystyki w regionie, szczególnie agroturystyki.

4. ZASOBY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO.

4.1. Warunki klimatyczne

Teren gminy Górnio zalicza się do tzw. klimatu Wyżyn Południowopolskich, jednego spośród siedmiu wyróżnionych regionów klimatycznych. Ten typ klimatu cechuje znaczna różnorodność poszczególnych krain klimatycznych, np. sąsiadujących ze sobą Gór Świętokrzyskich i Niecki Nidziańskiej.

Klimat obszaru gminy Górnio charakteryzuje się średnią roczną temperaturą 7,0 / 7,5°C. Najniższe temperatury występują tu w lutym -3,5 / -4,5°C, natomiast najwyższe w lipcu: 17,5 / 18,5°C.

Średnia roczna prędkość wiatru wynosi tu od 2,3 do 2,7 m/s. Przeważają wiatry zachodnie, południowo-zachodnie i południowe.

Na terenie gminy Górnio liczba dni pogodnych mieści się w granicach 40-60 dni, natomiast liczba dni pochmurnych wynosi tu około 140 dni.

Klimat obszarów leśnych tzw. mezoklimat lasów zależy od warunków topograficznych, które przekształcone są przez szatę roślinną. Amplitudy dobowe i wilgotności są tu małe, spada także prędkość wiatru. Zjawiskiem charakterystycznym mogą być wiatry lokalne powstające na skutek zróżnicowania w nagrzewaniu brzegów lasu. Z terenów otwartych, nagrzanych, następuje konwersja ciepłego powietrza, a w jego miejsce napływa chłodne powietrze z terenów zacienionych.

4.2. Środowisko przyrodnicze i ochrona przyrody.

4.2.1. Lasy.

Na terenie gminy Górnó lasy zajmują około 12% powierzchni – 972,1 ha, co świadczy o niskiej lesistości terenu. Lasy państwowe zajmują powierzchnię 800,06 ha i zarządzane przez Nadleśnictwo Daleszyce (wchodzące w skład Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Radomiu).

Większe kompleksy zgrupowane są w południowej części gminy, natomiast na pozostałym obszarze występują w znacznym rozproszeniu i na niewielkich powierzchniach. Wśród siedlisk dominują bory świeże z domieszką sosny, dość licznie występują buki i jodły. Ponadto występują bory mieszane świeże, las mieszany, bór wilgotny. W strukturze wiekowej dominują drzewostany powyżej 50 lat.

Prywatne kompleksy leśne (o łącznej powierzchni około 172 ha) są zazwyczaj rozdrobnione i mieszczą się w przedziałach: 0,10-1,0 ha oraz 1,01 ha – 5,00 ha. W przewadze stanowią je drzewostany rozdzielone polami uprawnymi i łączące się w kilku do kilkudziesięciohektarowe kompleksy. Nie są to lasy ochronne.

Lasy pełnią wielorakie funkcje: ochronną - polegającą na dodatnim oddziaływaniu na środowisko przyrodnicze, produkcyjną - dostarczającą surowca drzewnego, owoców leśnych, ziół oraz społeczną - przede wszystkim jako teren dla rekreacji i turystyki. Lasy korzystnie oddziałują na klimat, powietrze, wodę, glebę, warunki życia człowieka oraz na równowagę przyrodniczą.

Na terenie w gminy Górnó lasy ochronne zajmują 800,06 ha i w całości należą do kategorii - lasy uszkodzone przez przemysł w tym lasy położone w promieniu 10 km od granic miasta.

Równie ważnym elementem przyrody są zasoby zwierzyny łownej. Podstawową zwierzyną łowną w gminie jest zwierzyna drobna, którą reprezentują: lis, zając, bażant, kuropatwa, dzika kaczka.

Ważnym elementem szaty roślinnej na terenach ubogich w lasy są zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne, przydrożne, rosnące na placach, skwerach i nieruchomościach. Pieczę prawną nad utrzymaniem tej roślinności sprawują gminy. Niemal każde wycięcie drzewa i krzewów wymaga zezwolenia, a także rekompensaty dla środowiska przyrodniczego w postaci nowych nasadzeń w innych miejscach. Mimo zasady równoważenia strat w lokalnym środowisku przyrodniczym, nadal aktualna jest potrzeba zwiększenia zadrzewień i zakrzewień na terenach wiejskich, zakładanie zadrzewień i parków. Do tego celu nadaje się

praktycznie każdy wolny fragment terenu użyteczności publicznej lub nieruchomości prywatnych. Zauważa się jeszcze wiele obszarów w gminach nie użytkowanych, szpecących chwastami, zaśmieceniem. Zagospodarowanie ich z wykorzystaniem drzew, krzewów, a nawet kwiatów, poprawiłoby niewątpliwie estetykę otoczenia, wzbogaciło środowisko przyrodnicze i urozmaiciło krajobraz. Działania w tej mierze zależą jednak od inicjatywy społeczności lokalnej.

W przypadku obszarów leśnych daje się zaobserwować utratę naturalnego charakteru drzewostanu na rzecz szybciej rosnących monokultur sosnowych. Może skutkować to obniżeniem odporności drzewostanów oraz zwiększeniem ich podatności na czynniki chorobotwórcze.

W lasach prywatnych zagrożeniem jest rozdrobnienie kompleksów. Powoduje to przerwanie ciągłości naturalnych ekosystemów i ograniczenie liczby nisz ekologicznych, stanowiących ostoje zwierząt.

Dla lasów ogólnymi zagrożeniami są: pożary, kradzieże drewna, zaśmiecanie ich w pobliżu terenów mieszkaniowych, rekreacyjnych i dróg. Niewystarczająca jest także ilość i jakość infrastruktury turystycznej i komunalnej w sąsiedztwie lasów. W ostatnich 5 latach nie obserwowano masowych pojawów szkodliwych owadów leśnych. Nie rejestruje się tu także uszkodzeń drzewostanu w wyniku zanieczyszczenia powietrza.

4.2.2. *Formy ochrony przyrody.*

Obszar gminy Górnó posiada wysokie walory przyrodnicze w krajowym i regionalnym układzie przestrzennym oraz pełni ważne funkcje ekologiczne.

Krajowa Sieć Ekologiczna ECONET-Polska. Głównym wyróżnikiem krajobrazu ekologicznego są ekosystemy charakteryzujące się największą bioróżnorodnością, zagęszczeniem gatunków i naturalnością. Są to węzły ekologiczne powiązane między sobą korytarzami ekologicznymi. Funkcje takich korytarzy i ciągów pełnią mało przekształcone przez człowieka doliny rzek i cieków, strefy zadrzewień i zakrzewień śródpolnych lub wydłużone kompleksy leśne.

Najcenniejsze przyrodniczo obszary – północno-wschodnia i południowo-wschodnia część gminy stanowią, zgodnie z koncepcją krajowej sieci ekologicznej (ECONET-PL), fragmenty węzłów ekologicznych o randze międzynarodowej (31M-Obszar Świętokrzyski) i krajowej (20K-Obszar Cisowsko-Orłowski). Oba te węzły są najważniejszymi elementami regionalnego systemu przyrodniczego. Wysokie walory przyrodnicze posiada również dolina rzeki Lubrzanki o charakterze wodno-łąkowym, której niewielki stopień zmeliorowania

pozwoił zachować wysokie walory przyrodnicze. Są to głównie użytki zielone z licznymi zadrzewieniami i zakrzewieniami połęgowymi oraz starorzecza, oczka wodne i niewielkie torfowiska ze stanowiskami rzadkich i chronionych roślin. Dolina Lubrzanki pełni ważne funkcje ekologiczne – jest regionalnym korytarzem ekologicznym i stanowi łącznik pomiędzy wyżej wymienionymi węzłami.

Program NATURA 2000. W koncepcji europejskiej sieci ekologicznej, znanej pod nazwą NATURA 2000, projektuje się powstanie w bliskim sąsiedztwie terenu gminy Górno jednego Specjalnego Obszaru Ochrony (SOO) i jednego Obszaru Specjalnej Ochrony (OSO). Obszary te powołane będą zgodnie z wytycznymi tzw. Dyrektywy Siedliskowej i Dyrektywy Ptasiej. W najbliższym sąsiedztwie gminy Górno znajdują się 2 obszary (SOO):

- Obszar Łysogóry – obejmujący swym zasięgiem gminy powiatu kieleckiego: Bieliny, Bodzentyn, Nową Słupię,
- Lasy Cisowsko-Orłowińskie – obejmujący gminy: Bieliny, Daleszyce, Łągów, Pierzchnicę i Raków.

Obszary przyrodnicze prawnie chronione. Gmina Górno położona jest w obszarze szczególnie atrakcyjnym pod względem ukształtowania terenu i walorów krajobrazowych. Cała powierzchnia gminy objęta jest ochroną jako obszary chronionego krajobrazu. Północno-wschodni fragment gminy o powierzchni 2 950 ha położony jest w Świętokrzyskim Obszarze Chronionego Krajobrazu. Południowo-wschodni fragment gminy o powierzchni 3 108 ha leży w Cisowsko-Orłowińskim Obszarze Chronionego Krajobrazu, zaś północno-zachodni o powierzchni 2 262,8 ha położony jest w obrębie Podkieleckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Teren gminy Górno sąsiaduje bezpośrednio z granicami Świętokrzyskiego Parku Narodowego oraz Cisowsko-Orłowińskim Parkiem Krajobrazowym – rycina.

Prawną ochroną przyrody w granicach gminy Górno objętych jest:

- 6 pomników przyrody żywej w miejscowościach: Bęczków (2 szt.), Krajno Wymyślona (1 szt.) oraz w Krajnie (3 szt.) – w rejestrze wojewódzkiego konserwatora przyrody znajdują się tylko 3 zlokalizowane w Krajnie,
- 3 pomniki przyrody nieożywionej, w miejscowościach:
 - Bęczków - odsłonięcie skałek dewońskich piaskowców kwarcytowych, które tworzą grzędę skalną długości 100 m, położone po wschodniej drogi,
 - Krajno-Wymyślona – odsłonięcie skałek „Kamieniec” kambryjskich piaskowców, zlokalizowanych na kopule szczytowej góry Wymyślonej na północ od zachodniego krańca wsi; są to wychodnie i dawne sztuczne odsłonięcia tworzące urwiska i monolity z licznymi żyłami białego kwarcu,

- Krajno-Wymyślona - skałka kambryjskiego piaskowca kwarcytowego, w formie niskiego grzyba skalnego, położonego wśród zarośli w zachodniej części Kraińskiego grzbietu na północ od wsi).

Szczególnymi walorami geobotanicznymi, krajobrazowymi wyróżnia się przełom rzeki Lubrzanki w Mąchocicach.

W wyniku zagospodarowywania przez ludzi nowych, dotychczas otwartych terenów, następuje ich fragmentyzacja i przerwanie ciągłości istniejących układów, decydujących o zachowaniu równowagi przyrodniczej. Szczególnie dobrze to widać w przypadku budowy nowych ciągów komunikacyjnych, napowietrznych linii energetycznych wysokiego napięcia oraz tworzenia obszarów zwartej zabudowy.

4.3. Powietrze atmosferyczne.

Ochrona powietrza przed zanieczyszczeniami jest obecnie jednym z realizowanych priorytetowych kierunków ochrony środowiska. Dla poprawności wykonania tego zadania konieczne jest prowadzenie monitoringu powietrza. Pozwala to na badania i ocenę stopnia zanieczyszczenia powietrza. Informacje uzyskane w ramach funkcjonowania systemu monitoringu są podstawą do identyfikowania zagrożeń i podejmowania działań zmniejszających stopień zanieczyszczenia powietrza. Proces rozchodzenia się zanieczyszczeń w atmosferze uzależniony jest od warunków meteorologicznych, stąd nie zawsze w sposób właściwy można określić strefy skażenia.

Zgodnie z nowymi zasadami w celu określenia jakości powietrza atmosferycznego zostały wydzielone strefy dla kryteriów ochrony zdrowia ludzi oraz ochrony roślin. Dla powiatu kieleckiego jest to strefa oznaczona symbolem 4.26.34.04. Powiat posiada dobry stan jakości powietrza atmosferycznego. Ze względu na kryterium ochrony zdrowia oraz kryterium ochrony roślin został zakwalifikowany do klasy A – gdzie poziom stężeń nie przekracza wartości dopuszczalnej. W odniesieniu do stref, które zostały tak ocenione wymaganym działaniem będzie utrzymanie jakości powietrza na tym samym lub lepszym poziomie.

Zaliczenie strefy do określonej klasy zależy od stężeń zanieczyszczeń występujących na jej obszarze i wiąże się z określonymi wymaganiami co do działań na rzecz poprawy jakości powietrza (w przypadku, gdy nie są spełnione określone kryteria) lub na rzecz utrzymania tej jakości (jeżeli spełnia ona przyjęte standardy).

Najczęściej występującymi charakterystycznymi zanieczyszczeniami powietrza są: pyły, dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek i dwutlenek węgla. Największym antropogenicznym źródłem emisji różnych substancji jest proces spalania paliw. W strukturze emitowanych zanieczyszczeń przeważają zanieczyszczenia gazowe, a wśród nich: dwutlenek węgla, dwu-

tlenek siarki, tlenki azotu i tlenek węgla. Wielkość emisji zanieczyszczeń powietrza przedstawiono w tabeli 2.

Tabela 2. Roczna emisja dopuszczalna określona w pozwoleniach.

GMINA	dwutlenek siarki [Mg/rok]	tlenki azotu [Mg/rok]	pył ogółem [Mg/rok]
Górnio	7,445	6,301	39,163
powiat kielecki ogółem	2863,439	3639,667	11006,808

Na podstawie POŚ dla powiatu kieleckiego

Największymi emitentami zanieczyszczeń do powietrza zlokalizowanymi na terenie gminy są:

- stacje paliw,
- lokalne kotłownie przy szkołach i budynkach użyteczności publicznej,
- kotłownie indywidualne w gospodarstwach domowych, szklarniach,
- komunikacja,
- przemysł: Kopalnia „Józefka”, Wytwórnia Mas Bitumicznych.

4.4. Zasoby wodne i gospodarka wodno-ściekowa.

4.4.1. Wody powierzchniowe.

Główną rzeką gminy jest Lubrzanka z dopływem rz. Warkocz oraz rzeka Belnianka z dopływem rz. Kakonianka, będące dopływami Czarnej Nidy.

Rzeki gminy posiadają naturalny układ hydrologiczny, a najważniejszymi elementami rzek jest meandrowanie z licznymi zakolami. Posiadają typowy charakter rzek górskich. Rzeki wykazują w ciągu roku wahania stanu wód powodowane zmiennością zasilania. Wysokie stany wód towarzyszą wezbraniom wiosennym (roztopy) i letnim, a niskie stany występują w czerwcu, na początku lipca oraz jesienią. Nagłe wezbrania obserwuje się w momencie wystąpienia deszczy nawalnych.

Znaczna część gminy pokryta jest okresowo prowadzącymi wodę rowami melioracyjnymi założonymi w różnych okresach.

Na omawianym obszarze istnieją stawy i niewielkie oczka wodne pochodzenia naturalnego i sztucznego. Największe stawy rybne znajdują się m. Radlin Ogrodzenie o powierzchni 0,23 ha. Na rzece Lubrzance znajduje się zbiornik retencyjno-rekreacyjny „Zalew Cedzyna”, który zlokalizowany jest na terenie gminy Górnio oraz sąsiedniej gminy Maślów.

W systemie zarządzania gospodarką wodną obszar gminy należy do Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie.

Stan czystości wód powierzchniowych, na terenie województwa świętokrzyskiego, oceniany jest corocznie w oparciu o analityczne pomiary kontrolne realizowane w ramach monitoringu środowiska dla wód powierzchniowych płynących (sieć podstawowa i regionalna) oraz zbiorników zaporowych (sieć regionalna). Badania te wykonuje Laboratorium Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Kielcach. Podstawowym celem monitoringu jest dostarczenie informacji o stanie czystości wód powierzchniowych, niezbędnych dla ich ochrony i wspomagania procesów zarządzania zasobami wodnymi.

Na terenie gminy Górno monitoringiem regionalnym wód powierzchniowych objęta jest rzeka Lubrzanka i składa się z 2 punktów (poza terenem gminy) – Brzezinki gm. Masłów oraz Papirenia (odcinek ujściowy rzeki).

Badania wody rzeki Lubrzanki prowadzone w roku 2006 w ppk w Papierni odpowiadały normatywom klasy III – wody zadowalającej jakości, spełniające wymagania dla wód powierzchniowych wykorzystywanych do spożycia po typowym uzdatnieniu fizycznym i chemicznym, wykazujący niewielki wpływ oddziaływań antropogenicznych. Wskaźnikami decydującymi o zadowalającej jakości wód były: barwa, ChZT-Mn, ChZT-Cr, zawiesina ogólna, mangan, fosforany, związki azotu i wskaźniki mikrobiologiczne.

W roku 2006 przeprowadzone na „Zalewie Cedzonia” badania jakość wody wykazały IV klasę czystości (wody niezadowalającej jakości). Wskaźnikami decydującymi o jakości wody były: barwa, BZT, ChZT-Cr, chlorofil „a”.

Dane na temat monitoringu wód podziemnych pochodzą z „Raportu o stanie środowiska w województwie świętokrzyskim w 2006 r.” WIOŚ.

Podstawowymi źródłami antropogenicznego zanieczyszczenia wód powierzchniowych są odprowadzane do wód (surowe lub niedostatecznie oczyszczone) ścieki:

- komunalne z jednostek osadniczych,
- wody opadowe z terenów zurbanizowanych,
- spływy powierzchniowe z terenów rolniczych (głównie związków biogenych) i komunikacyjnych.

Na jakość wód w gminie Górno znaczący wpływ mają ładunki zanieczyszczeń wnoszone z sąsiednich terenów, ale głównie z braku dostatecznej długości kanalizacji sanitarnej na terenie gminy.

4.4.2. Wody podziemne.

Teren gminy Górnó nie jest obszarem zasobnym w wodę podziemną, jednak są one głównym źródłem zaopatrzenia ludności w wodę do picia i na potrzeby gospodarcze. Na obszarze gminy występują utwory bezwodne – kwarcyty i łupki kambryjskie występujące w północnej i południowej części gminy. Wody podziemne występują natomiast w utworach dewonu środkowego i górnego oraz czwartorzędowych.

Przeważnie poziomy te nie są izolowane od powierzchni terenu warstwą utworów nieprzepuszczalnych. Istnieje zatem duże ryzyko narażenia tych wód na wpływy zanieczyszczenia antropogenicznego. Zasoby wód podziemnych w gminie związane są bezpośrednio z infiltracją wód opadowych oraz z dolinami rzecznyymi, a przez to narażone na kontakty z zanieczyszczonymi wodami rzek.

W zachodniej części gminy Górnó w rejonie miejscowości Cedzyna znajduje się niewielki fragment udokumentowanego Głównego Zbiornika Wód Podziemnych GZWP-417 Zbiornik Kielce (D_{2,3}). Ochrona GZWP wynika na tym obszarze z istniejących i obowiązujących przepisów (*Ustawa z dnia 18 lipca 2001 roku Prawo wodne, Dz. U. Nr 115, poz. 1229 z późniejszymi zmianami*).

Wody podziemne wymagają ochrony jakości przede wszystkim z uwagi na fakt wykorzystywania ich na szeroką skalę jako podstawowe źródło dla celów zaopatrzenia ludności w wodę oraz jako uzupełnienie wykorzystywanych wód powierzchniowych o niższej jakości. Ponadto stanowią rezerwę wody pitnej dla przyszłych pokoleń.

Monitoring wód podziemnych, którego głównym zadaniem jest rozpoznawanie oraz stała kontrola jakości zbiorników wód o znaczeniu regionalnym, prowadzony jest na terenie gminy Górnó w ramach monitoringu regionalnego. Monitoring ten posiada szczególne znaczenie, bowiem przedmiotem badań są wody przeznaczone do spożycia przez ludzi i na potrzeby gospodarcze. Pozwala on na bieżącą ocenę stanu jakości tych wód oraz na poznanie kierunków zachodzących zmian, powodowanych przez zanieczyszczenia antropogeniczne.

W ramach sieci monitoringu regionalnego na terenie gminy obserwowana jest jedna studnia głębinowa w miejscowości Górnó w Ośrodku Zdrowia (nr punktu 42) ujmująca poziom dewonu środkowego i górnego. Badania terenowe i opróbowania prowadzone są przez Państwowy Instytut Geologiczny, Oddział Świętokrzyski w Kielcach, a analizy chemiczne pobranych próbek wody wykonuje Centralne Laboratorium Chemiczne PIG w Warszawie. W roku 2005 woda ze studni była zadawalającej jakości – III i wykazywała przekroczenia Mn dla wód przeznaczonych do spożycia. W roku 2006 badań nie wykonywa-

no. Dane na temat monitoringu wód podziemnych pochodzą z „Raportu o stanie środowiska w województwie świętokrzyskim” WIOŚ.

4.4.3. Gospodarka wodno-ściekowa.

Głównym przepisem prawa, odnoszącym się do zagadnień gospodarki wodnej jest ustawa - Prawo wodne. Przepisy te przewidują prowadzenie zintegrowanej gospodarki wodnej, realizowanej zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Zakładają też zlewniowe kształtowanie i ochronę zasobów wodnych. Taki system gospodarowania oznacza całościowe spojrzenie na tworzenie się zasobów wodnych, możliwość ich wykorzystania i wszelkie procesy zachodzące w zlewni. Sprzyjać temu winna polityka ekologiczna państwa, która będzie ukierunkowana na przywracanie wodom podziemnym i powierzchniowym właściwego stanu ekologicznego, a przez to zapewnienie między innymi odpowiednich źródeł poboru wody. Zgodnie z ustawą Prawo wodne korzystanie z zasobów wodnych nie może powodować pogorszenia stanu ekologicznego wód i ekosystemów od nich zależnych, a także marnotrawstwa wody, marnotrawstwa energii wody, ani wyrządzania szkód.

Teren gminy Górno nie jest obszarem zbyt zasobnym w wodę podziemną, która stanowi jednak główne źródło zaopatrzenia ludności w wodę do picia i na potrzeby gospodarcze. Do zbiorowego zaopatrzenia wykorzystywane są przede wszystkim wody poziomu dewonu środkowego i górnego. Wody poziomu czwartorzędowego wykorzystywane są w znacznie mniejszej ilości i to głównie przez indywidualnych odbiorców.

Poza ujęciami do zbiorowego zaopatrzenia w wodę mieszkańców gminy wody podziemne eksploatowane są przez podmioty gospodarcze posiadające własne ujęcia.

Tabela 3. Zestawienie zasobów wód głównych użytkowych poziomów wodonośnych oraz poboru wody na potrzeby komunalne w gminie Górno.

Lokalizacja ujęcia	Ilość studni na ujęciu	Zasięg wodociągu	Ujęty poziom wodonośny	Zasoby eksploatacyjne ujęcia [m ³ /h]	Rzeczywisty pobór wody przez ujęcia wodociągowe w 2007 r. [tys.m ³ /rok]
Krajno Bęczków	3	Krajno: I, II, Łęki, Parcele, Pogorzele, Zagórze, Wymysłona, Stara Wieś; Bęczków Zaskale i Niwy; Podmachocice	D ₂	St. I – 40,0 St. II – 40,0 St. III – 30,0	581,0
Cedzyna	2	Cedzyna; Leszczyny; Radlin	D ₃	St.1 – 100,0 St.2 – 119,8 Ujęcie – 93,4	
Górno	2	Górno; Skorzeszyce; Wola Jachowa	D ₃	80,0 33,2	

Na podstawie danych uzyskanych z Zakładu Gospodarki Komunalnej

Z ujęcia w Krajinie woda sprzedawana jest do gmin: Bodzentyn i Bieliny w ilości 103,0 tys. m³/2007 r. Długość sieci wodociągowej wynosi 116,9 km, a liczba przyłączy – 2 620. Woda z ujęcia w Krajinie jest uzdatniana ze względu na przekroczenia żelaza i manganu.

Tabela 4. Oczyszczalnie ścieków komunalnych gminy Górnio

Lokalizacja	Długość sieci [km] / ilość przyłączy	Obsługiwany rejon	Typ oczyszczalni	Dopuszczalna przepustowość	Odbiornik oczyszczonych ścieków
Górnio	-	Budynek Urzędu Gminy	Biologiczna typu BIOWAC	3,6 m ³ /d	Rowem do rzeki Warkocz
Krajno	-	Szkoła	Biologiczna typu BIOCLERE 55	12,7 m ³ /d	Rowem do cieku bez nazwy i rzeki Warkocz
Cedzyna	35,7/604	Leszczyny, Cedzyna, Radlin	mechaniczno-biologiczna	600 m ³ /d obecnie 1215 m ³ /d docelowo	rz. Lubrzanka

Na podstawie danych uzyskanych z Zakładu Gospodarki Komunalnej

Na terenie gminy Górnio, obecnie zlokalizowana jest jedna gminna oczyszczalnia ścieków komunalnych w Cedzynie. Obsługiwać będzie ona miejscowości: Leszczyny, Cedzyna, Radlin, Bęczków. W najbliższych latach wybudowana będzie druga oczyszczalnia w Skorzeszycach, która będzie obsługiwała pozostałą część gminy. Jedną miejscowość Krajno-Zagórze będzie podłączona do oczyszczalni w Świątej Katarzynie.

4.5. Zasoby surowców mineralnych.

Teren gminy Górnio położony jest poza zasięgiem intensywnej gospodarki górniczo-przemysłowej. Na większą skalę wydobyć prowadzi się jedynie na złożu wapieni i dolomitów „Józefka”, które eksploatują Kopalnie Odkrywkowe Surowców Drogowych S.A.

Tabela 5. Zestawienie zasobów kopalin w gminie Górnio

L. p.	Nazwa złoża	Zagospodarowanie	Zasoby	Uwagi:
1.	2.	3.	4.	5.
<i>kruszywo naturalne</i>				
1.	Bęczków	eksploatowane	253 tys. t	Wydobycie za 2005r – 63 tys. t
2.	Bęczków II	eksploatowane	211 tys. t	Wydobycie za 2005r – 14 tys. t
3.	Bęczków-Niwy	-	6247 tys. t	złożo rozpoznane wstępnie (kat C ₂)
<i>Kamienie drogowe i budowlane</i>				
4.	Józefka - dolomity	eksploatowane	7999 tys. t	Wydobycie za 2005r – 317 tys. t
5.	Józefka - wapień	eksploatowane	1948 tys. t	Wydobycie za 2005r – 119 tys. t

Dane: Bilans zasobów kopalin w Polsce – stan na koniec 2005 r.

Poza udokumentowanymi złożami znajduje się szereg małych złóż:

- w rejonie Góry Zdobiec złoża surowców węglanowych: wapień, dolomity, margle
- na terenie Garbu Kraińskiego złoża piaskowców kwarcytowych, które nie mogą być eksploatowane z uwagi na lokalizację w otulinie Parku Narodowego
- w rejonie Zawad i Radlina złoża piasku i żwiru.

4.6. Gleby.

Gmina Górnó charakteryzuje się stosunkowo słabymi glebami. Dominują tu okresowo nadmiernie uwilgotnione kompleksy pastewne skoncentrowane w dolinach rzek, które zajmują 36,7% gruntów. Kompleksy żytnie słabe zlokalizowane są w południowej i wschodniej części gminy i zajmują 31% powierzchni gruntów ornych.

Najlepsze gleby na terenie występują w rejonie Krajna, gdzie na podłożu lessowym wytworzyły się gleby brunatne I i II klasy bonitacyjnej. Gleby te pod poziomem próchnicznym mają warstwę brunatnienia.

Na pozostałym obszarze gminy występują głównie gleby pseudbielicowe i bielicowe. W mniejszym stopniu w gminie występują rędziny, powstałe na skałach węglanowych. U podnóża stoków górskich i wierzchołków lessowych występują gleby deluwialne. W dolinach rzecznych i bezodpływowych zagłębieniach terenu występują gleby torfowe, po przesuszeniu przechodzące w gleby murszowe.

Duże powierzchnie gleb IV klasy bonitacyjnej występują w południowo-wschodniej części gminy, w sołectwach Skorzeszyce, Wola Jachowa i Górnó-Parcele.

Pod względem przydatności rolniczej największe obszary gleb nadających się i możliwych do wykorzystania jako grunty orne, znajduje się w północnej, centralnej i południowo-zachodniej części gminy. Większość terenów nieprzydatnych i niewskazanych do wykorzystania rolniczo, znajduje się w zachodniej i północno-zachodniej części gminy.

Wśród form użytkowania terenu w gminie dominują użytki rolne (81,5% powierzchni). Lasy i grunty leśne zajmują 11,8% powierzchni gminy, natomiast na pozostałe grunty, w tym tereny zurbanizowane i nieużytki, przypada 6,7%.

Na terenie gminy Górnó istnieje duże zagrożenie erozją gleb, pojawia się ono w północnej części gminy w rejonie pasma Łysogórskiego i obniżek morfologicznych. Spowodowane jest wzrostem spadków i wysokości względnych.

Do degradacji terenu przyczynia się również powstawanie osuwisk, które mogą stanowić zagrożenie nie tylko dla środowiska przyrodniczego, ale również dla zdrowia i życia ludzi lub zwierząt. Według danych z Geo-zażrozenia (projekt badawczy nr 415/2002/Wn-12/FG-go-tx/D zrealizowany na zamówienie Ministerstwa Środowiska) na terenie gminy Górnó występuje osuwisko aktywne (zmiany coroczne) o powierzchni 100 m² – skarpa wykopu drogowego.

4.7. Edukacja ekologiczna

Zjawiska takie jak eksplozja demograficzna oraz konsumpcyjny model życia powodują, iż następuje stopniowa degradacja środowiska przyrodniczego. Zachodzi więc konieczność zmiany relacji między gospodarką człowieka a środowiskiem, na rzecz rozwoju zrównoważonego. Potrzeba stosowania zasady ekorozwoju powinna być szeroko rozpowszechniona wśród wszystkich grup społeczeństwa.

Realizacja programu edukacyjnego dotyczącego ochrony środowiska i ekologii powinna być finansowana ze środków powiatowych i gminnych funduszy zgodnie z obowiązującą ustawą Prawo ochrony środowiska.

Ze względu na zróżnicowany poziom wiedzy społeczeństwa na temat problemów ochrony środowiska oraz ekologii, prowadzenie programu edukacyjno-informacyjnego powinno być przeprowadzane na różnych poziomach zaawansowania wiedzy oraz dla poszczególnych grup wiekowych.

Wobec powyższego odbiorcami programu edukacyjnego są:

- dzieci (przedszkola, szkoły podstawowe) i młodzież,
- nauczyciele,
- dorośli mieszkańcy w następujących grupach zawodowych: urzędnicy administracji państwowej, przedstawiciele biznesu,
- pozostali dorośli mieszkańcy.

Pomoc specjalistycznych instytucji i organizacji w edukacji ekologicznej

W realizacji tego przedsięwzięcia powinno się korzystać z pomocy organizacji i instytucji, zajmujących się edukacją ekologiczną. Wykaz wszystkich fundacji w dziedzinie ochrony środowiska nadzorowanych przez ministra ds. Środowiska i funkcjonujących na terenie kraju znajduje się pod adresem internetowym:

www.mos.gov.pl/publikac/Raporty_opracowania/fundacje

Wskazówki dla edukacji ekologicznej mieszkańców gmin

Dla *dzieci w wieku przedszkolnym* poleca się zorganizowanie tzw. ścieżki dydaktycznej (wycieczki) do Parku Narodowego i Krajobrazowego lub w pobliże pomników przyrody żywej czy nieożywionej. Przed przystąpieniem do zorganizowania ścieżki dydaktycznej należy przeprowadzić pogadankę na temat ochrony różnych gatunków roślin i zwierząt na terenie parku, zasad zachowania się i postępowania na terenach objętych ochroną itp., a po powrocie ze ścieżki dydaktycznej dzieci uczestniczą w konkursie plastycznym, poprzedzonym omówieniem wrażeń z wycieczki.

W młodszych klasach szkoły podstawowej (kl. I-III), na zajęciach nauczania zintegrowanego, proponuje się stworzenie podobnej ścieżki dydaktycznej oraz przygotowanie przedstawień i konkursów z dziedziny ochrony przyrody.

Program edukacyjny i informacyjny dla starszych uczniów szkół wszystkich typów oprócz realizowania treści ekologicznych zawartych w programach nauczania będzie polegał na:

- przeprowadzaniu pogadanek przez nauczycieli i specjalistów ds. ochrony środowiska wraz z rozpropagowaniem ulotek, broszur, kalendarzyków, planów lekcji i innych materiałów reklamowych,
- cykliczne powtarzanie tematów dotyczących prawidłowego postępowania z odpadami oraz zasad zachowania się i postępowania na terenach objętych ochroną itp.

W ramach zajęć dodatkowych proponuje się:

- wykonanie przez uczniów filmów o tematyce ekologicznej przy użyciu kamery amatorskiej w ramach działalności operatorskiego kółka zainteresowań,
- przeprowadzanie konkursów fotograficznych, plastycznych,
- udział w konkursach o charakterze ponadregionalnym i krajowym,
- wykonanie broszur, ulotek i plakatów o tematyce ekologicznej przez uczniów na zajęciach kółka plastycznego czy informatycznego;
- wykonanie foliogramów przez uczniów, np. na zajęciach kółka plastycznych czy w ramach zajęć z podstaw informatyki,
- przeprowadzanie prostych ćwiczeń praktycznych w ramach kółka chemicznego,
- organizowanie sesji filmów dydaktycznych oraz wprowadzanie gier komputerowych w celu uatrakcyjnienia zajęć dodatkowych o tematyce gospodarki odpadami i ochrony środowiska.

Nauczyciele stanowią najbardziej specyficzną grupę dorosłych, która kształtuje postawy ekologiczne dzieci i młodzieży oraz pośrednio postawy rodziców. Wobec powyższego proponuje się przeprowadzenie warsztatów ekologicznych dla nauczycieli, obejmujących zagadnienia z dziedziny ekologii, ochrony powietrza, wód i ziemi oraz gospodarki odpadami. Zachęca się także nauczycieli do tworzenia programów autorskich oraz wprowadzania pojedynczych lekcji w ramach kształcenia szkolnego z zakresu gospodarki odpadami, a także nawiązywania kontaktów międzyszkolnych w formie przedstawień, konkursów, olimpiad i in.

Sposobem zbliżania rodziców do problemów edukacji ekologicznej jest ich udział w zajęciach otwartych o tematyce ekologicznej, pogadankach ekologicznych połączonych z projekcją przeźroczy i krótkich filmów, prowadzenie gazetek ekologicznych, udział w akcjach sprzątania świata i innych działań związanych z ekologią itp.;

Dla grupy dorosłych mieszkańców celowe jest rozpowszechnianie ulotek, broszur czy plakatów o tematyce ekologicznej, urządzenie konkursów i festynów, konferencji i innych imprez masowych o tematyce ekologicznej, czy udzielanie profesjonalnych porad z zakresu rolnictwa ekologicznego, gospodarstw agroturystycznych.

Mimo podjęcia przez szkoły istniejące na terenie gminy szeregu działań o charakterze edukacyjnym można dostrzec jednak jeszcze wiele braków. Na pierwszy plan wysuwa się nadal niski poziom edukacji starszych grup społeczeństwa, oraz mała wiedza społeczeństwa w zakresie problematyki ochrony środowiska i rozwiązywania problemów ekologicznych.

Na terenie gminy działania w zakresie edukacji ekologicznej skierowane są głównie do dzieci i młodzieży szkolnej w formie przedmiotów w programach szkolnych, konkursów, olimpiad, wystaw, wycieczek, kiermaszy. Największą organizacją społeczną promującą tematy związane z ekologią są koła Ligi Ochrony Przyrody działające przy szkołach.

Zagadnienia związane z ochroną środowiska, rolnictwem ekologicznym czy agroturystyką poruszone są w ramach szkoleń prowadzonych dla rolników przez Świętokrzyski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Modliszewicach. Na terenie gminy działa 12 gospodarstw agroturystycznych.

4.8. Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych

Wykorzystanie energii stanowi jedną z podstawowych przesłanek rozwoju gospodarczego, społecznego i poprawy jakości życia. Zapotrzebowanie na energię nieustannie rośnie, a problem zaspokajania potrzeb energetycznych jest stale aktualny. Wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych może w znacznym stopniu przyczynić się do poprawy jakości powietrza atmosferycznego oraz ograniczenia zużycia krajowych zasobów surowców. Obecnie głównym źródłem energii odnawialnej w kraju jest biomasa i energia wodna. Natomiast energia geotermalna, wiatru i promieniowania słonecznego mają mniejsze znaczenie.

Na terenie gminy Górno znajduje się mała elektrownia wodna na rzece Lubrzance - 2 turbiny, jeden generator posiada moc 55 kW, drugi 18,5 kW. Pobór wody dla potrzeb energetycznych jest bardzo korzystny zarówno ze względów ekologicznych, jak i ekonomicznych, gdyż do krajowego systemu przesyłu energii, trafia czysta tzw. "biała" energia.

W zakresie helioenergii coraz częściej instalowane są kolektory słoneczne zarówno przez osoby prywatne jak i firmy, ponieważ w przeciwieństwie do tradycyjnych zasobów energii nie powodują zanieczyszczenia środowiska i są dużo tańsze. Przykładem mogą być kolektory słoneczne zainstalowane m.in. Hotel „ECHO” w Cedzynie.

Na terenie gminy Górno w ogrzewaniu wciąż przeważa jako paliwo węgiel kamienny, głównie ze względu na wysokie ceny oleju opałowego i brak dostępności do sieci gazowych. Coraz bardziej popularna staje się termomodernizacja budynków wykonanych w latach poprzednich. Na terenie gminy w ostatnich latach realizowany jest program modernizacji

lokalnych kotłowni. Modernizacja polega na zamianie kotłowni koksowo-węglowych na olejowe.

Największe szanse rozwoju posiada obecnie energetyczne wykorzystywanie biomasy (drewno z szybko rosnących drzew i krzewów, słomy zbóż i rzepaku). Coraz popularniejsze stają się piece na biomasę w domach jednorodzinnych oraz obiektach użyteczności publicznej.

Propagowanie produkcji i wykorzystania biomasy dla potrzeb energetycznych prowadzone jest poprzez szkolenia, pokazy i promocje. Prowadząc działalność w zakresie edukacji ekologicznej powiatowe Centrum Promocji Paliw Odnawialnych ściśle współpracuje ze Świętokrzyskim Centrum Innowacji i Transferu Technologii w Kielcach.

Produkcja eko-paliw jest ogromną szansą dla terenów wiejskich i w bilansie kosztów i korzyści jest opłacalna w całym systemie gospodarczym. Szanse mają tereny o przewadze gleb słabszych, które mogą produkować surowiec do bioetanolu, jak i rejonny gleb lepszych mogące rozwinąć produkcję rzepaku.

5. ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA

5.1. Hałas i wibracje.

Stan środowiska ze względu na jego zanieczyszczenie hałasem i wibracjami określa klimat akustyczny, rozumiany jako wynik różnych grup hałasu i wibracji. Hałasem nazywa się niepożądane, nieprzyjemne, dokuczliwe lub szkodliwe drgania mechaniczne ośrodka sprężystego, działające za pośrednictwem powietrza na ośrodek słuchu i inne zmysły oraz elementy organizmu człowieka. W przypadku wibracji drgania przenoszone są przez ciała stałe.

Ze względu na środowisko występowania hałas dzieli się na trzy podstawowe grupy:

- hałas w przemyśle (przemysłowy),
- hałas w pomieszczeniach mieszkalnych, użyteczności publicznej i na terenach wypoczynkowych (komunalny),
- hałas od środków transportu (komunikacyjny).

Największymi źródłami zagrożenia hałasem są ruch kołowy i nieodpowiednia lokalizacja zakładów przemysłowych.

Na terenie gminy głównym źródłami hałasu przemysłowego może być eksploatacja surowców mineralnych (kopalnia wapienia Józefka), natomiast hałasu drogowego – droga krajowa 74, która biegnie od południowo-wschodnich granic gminy przez Wolę Jachową, Górnio, Radlin do Cedzyny. Ruch kołowy jest bardzo uciążliwym źródłem hałasu

w środowisku. Na poziom hałasu komunikacyjnego mają wpływ czynniki związane z warunkami ruchu, parametrami drogi, rodzajem pojazdów.

Należy zaznaczyć, iż zagrożenie środowiska hałasem drogowym znacznie wzrasta, co spowodowane jest przede wszystkim wzrostem liczby pojazdów.

Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności poprzez:

- utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym samym poziomie,
- zmniejszenie poziomu hałasu co najmniej do dopuszczonego, gdy nie jest on dotrzymany.

5.2. Promieniowanie elektromagnetyczne

Dla jakości środowiska istotne znaczenia mają urządzenia, które emitują fale elektromagnetyczne wysokiej częstotliwości w postaci radiofal o częstotliwości 0,1– 300 MHz i mikrofal od 300 do 300 000 MHz umieszczone w środowisku naturalnym.

Źródłem niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego na terenie gminy są urządzenia do wytwarzania i przesyłania energii elektrycznej oraz urządzenia radiokomunikacyjne.

Przez południowo-zachodni fragment obszaru gminy przebiega linia wysokiego napięcia 110 kV Kielce-Wschód-Daleszyce. Linia ta na terenie gminy przebiega w bezpiecznych odległościach od zwartej zabudowy mieszkaniowej. Uciążliwość linii mieści się w strefie ochronnej, wynoszącej 12 m. Licząc od osi skrajnych przewodów.

Gmina zasilana jest również z układu sieci średnich napięć rozwiniętych ze stacji transformatorowo-rozdzielczej GPZ 110/15kV „Kielce-Wschód” i wewnętrznej rozdzielni sieciowej WRS-15kV w Daleszycach. Ponadto przez teren gminy przebiega tranzytem linia 15 kV relacji GPZ „Kielce-Wschód” w kierunku Świętego Krzyża.

Na terenie gminy czynnych jest 51 stacji transformatorowych 15/0,4kV, wyposażonych w transformatory o łącznej mocy znamionowej 5814kVA, z czego u odbiorców indywidualnych pracują 4 stacje transformatorowe nie będące w eksploatacji Energetyki, o łącznej mocy zainstalowanych transformatorów wynoszącej 1180 kVA. Są to: Hotel Gromada, Ośrodek „Transbud”, RSP Górnó oraz Wytwórnia Mas Bitumicznych w Górníe.

Do punktowych źródeł pól elektromagnetycznych mogących mieć ujemny wpływ na środowisko, na terenie gminy zaliczyć należy również:

- bazowe stacje telefonii komórkowej instalowane na wysokich budynkach, kominach, specjalnych masztach, zlokalizowane w miejscowościach: Górno oraz Cedzyna,
- urządzenia emitujące pole elektromagnetyczne pracujące w zakładach przemysłowych, ośrodkach medycznych oraz będące w dyspozycji miejskiej policji i straży pożarnej oraz urządzenia mogące oddziaływać w skali mikro (np. niesprawne kuchenki mikrofalowe, piece konwektorowe).

Obszar gminy znajduje się ponadto w zasięgu nadajników stacji telewizyjnych i radiowych.

Główne zagrożenia i problemy w dziedzinie niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego, wiązać należy z bardzo szybkim w ostatnim czasie rozwojem systemów przesyłania danych i komunikacji. W stale „zagęszczającym się eterze”, tworzenie nowych skutecznych sposobów transmisji danych powoduje konieczność wykorzystywania do tych celów coraz silniejszych nadajników pracujących w coraz większych częstotliwościach.

Instytucją wykonującą pomiary natężenia pola elektromagnetycznego emitowanego przez poszczególne źródła jest Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna. Stosowne badania wykonywane są w przypadku budowy i uruchamiania nowego nadajnika, jak również w przypadku zmiany parametrów jego pracy.

W 2006 r. do badań monitoringowych natężenia pola elektromagnetycznego wytypowane zostały 2 obiekty znajdujące się na terenie gmin bezpośrednio sąsiadujących z gminą Górno:

- anteny odbiorczo - nadawcze zainstalowane na terenie Centrum Usług Satelitarnych „TP SAT” w Psarach koło Kielc w gminie Bodzentyn,
- stacja bazowa telefonii komórkowej PLUS GSM Mąchocice Kapitulne nr 178, w gminie Masłów.

Na badanym terenie w gminach Bodzentyn i Masłów nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych.

5.3. Gospodarka odpadami.

Odpady wytwarzane przez społeczeństwo i działalności gospodarcze są zagrożeniem najsilniej oddziałującym na stan czystości: powietrza, wód powierzchniowych i podziemnych, powierzchnię ziemi, krajobraz, przyrodę i zdrowie ludzi.

Szczegółowa analiza stanu gospodarki odpadami na terenie gminy Górno została przedstawiona w „**Planie gospodarki odpadami dla Gminy Górno na lata 2008-2015**”, który stanowi integralną, uzupełniającą część niniejszego opracowania.

W rozdziale tym zasygnalizowano i przedstawiono w skrócie problematykę odpadów.

Zbiórka odpadów mieszanych jest podstawowym systemem zbierania odpadów komunalnych na terenie gminy. Zorganizowaną zbiórką odpadów komunalnych w gminie objętych jest 100% mieszkańców. Do gromadzenia odpadów stosowane są worki o pojemności 110 l na odpady komunalne zmieszane – po jednym worku na rodzinę. Na terenie gminy znajdują się również kontenery typu KP-7 w sąsiedztwie istniejących cmentarzy, szkół i obiektów użyteczności publicznej. W gminie prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów opakowaniowych (szkło i tworzywa sztuczne), które odbiera firma REMONDIS z Ostrowca Świętokrzyskiego.

Zbieraniem i transportem odpadów komunalnych z terenu gminy zajmuje się Zakład Usług Komunalnych w Górnio, odpady kierowane są na składowisko odpadów w Promniku od 01.01.2008 r. Do końca 2007 r. odpady komunalne kierowane były na składowisko w Przededworzu gm. Na terenie gminy zbiórką odpadów zajmuje się również firma Onyx z Kielc.

Ilości wytworzonych w 2007 r. odpadów w gminie Górnio, według wskaźników zawartych w WPGO dla woj. świętokrzyskiego wyniosła 1 990 Mg. Na składowisko odpadów komunalnych trafiło 673,66 Mg odpadów.

Na terenie gminy organizowane są akcje 1-2 razy w roku zbiórki odpadów wielkogabarytowych od mieszkańców. W tym celu ZUK podstawia kontenery KP-7 ustawione na terenie danego sołectwa w zależności od zgłoszonych potrzeb.

Również szkoły na terenie gminy zajmują się selektywną zbiórką odpadów, głównie jest to makulatura i baterie małogabarytowe.

Na terenie gminy znajdują się także punkty skupu złomu i surowców wtórnych, gdzie mieszkańcy mogą oddawać odpady.

Urząd Gminy w Górnio opracował w 2007 r. „Program usuwania azbestu z terenu Gminy Górnio”, który został przyjęty uchwałą Rady Gminy Górnio Nr XIX/95/08 z dnia 17 marca 2008 r. W ramach realizacji w/w Programu zinwentaryzowano materiały zawierające azbest na obszarze gminy w ilości 490 108 m², tj. 5 391,19 Mg. Wszystkie wyroby tego typu zastosowane zostały w budownictwie. Ponadto, na terenie Gminy Górnio zalega około 5 440,00 m² materiałów zawierających azbest, które składowane są na posesjach „luzem”. Wszystkie materiały zawierające azbest będą sukcesywnie wymieniane do roku 2032 zgodnie z przyjętym programem.

Na terenie gminy, wśród odpadów niebezpiecznych w sektorze komunalnym dominują głównie: zużyte baterie i akumulatory ołowiowe, lampy fluorescencyjne, przepracowane

oleje, przeterminowane leki i chemikalia. Brak jest kompleksowego systemu zbierania i unieszkodliwiania tych odpadów. Nie zorganizowano GPZON (gminny punkt zbiórki odpadów niebezpiecznych). Najczęściej odpady te wyrzucane są przez mieszkańców do pojemników na odpady komunalne, skąd są wywożone na składowiska odpadów komunalnych. Jedynie zorganizowano zbiórką objęte są baterie małogabarytowe. Zorganizowane zbieranie odpadów niebezpiecznych występuje w niektórych placówkach handlowych – baterie, akumulatory, sprzęty elektryczne (sprzęt RTV i AGD) z częściami niebezpiecznymi, opakowania po środkach ochrony roślin. Również w szkołach przeprowadzane są akcje zbiórki małogabarytowych baterii. Zbiórkę przeterminowanych lekarstw od mieszkańców prowadzona była w jednej aptece na terenie gminy skąd odbierane były przez firmę „Cefarm” Kielce. Odpady te są czasowo magazynowane, a następnie odbierane przez wyspecjalizowane firmy i przekazywane do unieszkodliwienia.

5.4. Tereny narażone na powódź.

Strukturę zarządzania kryzysowego w powiecie kieleckim oparto na Powiatowym Zespole Zarządzania Kryzysowego i gminnych zespołach reagowania. Powiatowy Plan Reagowania Kryzysowego opracowano w celu zapewnienia społeczeństwu warunków ochrony przed niebezpieczeństwami związanymi z występowaniem klęsk żywiołowych, w tym powodziami.

W 2007 r. w Kielcach został opracowany Wojewódzki Plan Reagowania Kryzysowego, w którym podano gminy położone w dolinach rzek Kamiennej, Nidy i Czarnej Staszowskiej, najbardziej zagrożone powodzią. Gmina Górnio znajduje się w dolinie rzeki Nida z dopływami.

5.5. Poważne awarie przemysłowe i drogowe.

Poważne awarie obejmują skutki zaistniałe w wyniku awarii przemysłowych i transportowych z udziałem niebezpiecznych substancji chemicznych. Mogą one prowadzić do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi, lub środowiska, lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem. Podstawowym aktem prawnym w tej dziedzinie jest ustawa Prawo ochrony środowiska (POŚ), w której zawarte są przepisy ogólne i określone instrumenty prawne służące przeciwdziałaniu awariom przemysłowym, obowiązki zakładu stwarzającego takie zagrożenie oraz obowiązki organów administracji w tym zakresie. Zgodnie z ustawą POŚ w razie wystąpienia takiej awarii Wojewoda poprzez Komendanta Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej i Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowi-

ska podejmuje działania niezbędne do usunięcia awarii i jej skutków. O podjętych działaniach informuje Marszałka Województwa.

Potencjalne zagrożenia środowiska (sytuacje awaryjne lub katastrofy) na terenie gminy Górnó stwarza głównie transport materiałów i substancji niebezpiecznych (toksycznych, łatwopalnych, wybuchowych) głównie na drogach krajowych i wojewódzkich powodując m.in. zagrożenie zanieczyszczenia gleb, wód oraz pożarowe na terenach leśnych.

WIOŚ realizuje zadania z zakresu zapobiegania występowania awarii przemysłowych

poprzez:

- kontrolę podmiotów gospodarczych o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii
- badanie przyczyn wystąpienia awarii oraz sposobów likwidacji skutków awarii
- prowadzenie szkoleń i instruktażu.

6. ZARZĄDZANIE ŚRODOWISKIEM

Reforma ustrojowa państwa spowodowała znaczące zmiany w strukturze organizacyjnej ochrony środowiska. Struktura ta jest obecnie niezwykle złożona. Generalnie funkcjonuje na 4 poziomach: centralnym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Odrębnie działają sieci branżowe.

Do organów ochrony środowiska należą:

- Wójt, burmistrz, prezydent miasta – rozpatrują sprawy związane z korzystaniem ze środowiska przez osoby fizyczne nie będące przedsiębiorcami, wycinaniem drzew, krzewów, utrzymaniem zieleni, realizują uchwały rad gmin w sprawie utrzymania czystości i porządku w gminach, zaopatrzenia w wodę, ciepło, energię, odprowadzenia ścieków, systemu zbierania odpadów komunalnych, realizacji postanowień planu zagospodarowania przestrzennego gminy,
- Starosta – jako organ wydający decyzje z zakresu administracji rządowej i samorządowej, sprawujący nadzór nad gospodarką leśną w lasach nie stanowiącymi własności Skarbu Państwa, spółkami wodnymi, racjonalną gospodarką łowiecką w polnych obwodach łowieckich, ochroną przyrody, realizujący zadania z zakresu edukacji ekologicznej.

Rodzaje decyzji środowiskowych, które wydaje starosta:

- pozwolenie na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza,
- pozwolenia zintegrowane,
- pozwolenia wodnoprawne,
- pozwolenia na wytwarzanie odpadów,
- decyzje zatwierdzające program gospodarki odpadami niebezpiecznymi,

- pozwolenia na prowadzenie działalności w zakresie zbierania, odzysku, unieszkodliwiania, transportu odpadów,
 - koncesje na poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin pospolitych (bez użycia materiałów wybuchowych i na powierzchni nie przekraczającej 2 ha i przewidywanym rocznym wydobywaniu nie przekraczającym 20 000 m³,
 - zatwierdzenia projektu prac geologicznych, których wykonanie nie wymaga koncesji,
 - zatwierdzanie dokumentacji hydrogeologicznych.
- Wojewoda – wydaje decyzje analogiczne do starosty, ale w odniesieniu do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, wymagających obligatoryjnie raportu o oddziaływaniu na środowisko, obejmuje ochroną konserwatorską cenne formy ochrony przyrody, realizuje zadania z zakresu łowiectwa,
- Marszałek Województwa – zajmuje się egzekwowaniem opłat z tytułu gospodarczego korzystania ze środowiska i ich redystrybucją na rzecz funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej; prowadzi także bazę danych o emisjach substancji, wytwarzanych odpadach, pobranej ilości wody w województwie. Jest organem w zakresie melioracji wodnych, uchwała wojewódzki plan zagospodarowania przestrzennego, strategię rozwoju województwa i program ochrony środowiska, sprawuje kontrolę nad WFOŚ i GW,
- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska – wykonuje kontrole przestrzegania wymogów ochrony środowiska przez wszystkich korzystających ze środowiska, bada i ocenia stan środowiska (monitoring środowiska), wymierza kary za nieprzestrzeganie wymogów ochrony środowiska, prowadzi działania zapobiegające nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska,
- Minister Środowiska – odpowiedzialny za realizację Polityki ekologicznej państwa, konwencji międzynarodowych, przygotowanie projektów ustaw ekologicznych i rozporządzeń wykonawczych.

Nowy podział kompetencji w zakresie ochrony środowiska nakłada na wszystkie szczeble samorządu i organów rządowych obowiązek wzajemnego informowania się i uzgadniania. Należy podkreślić wzmocnienie relacji i wpływu organów samorządowych na działanie Inspekcji Ochrony Środowiska oraz uprawnienia kontrolne organów samorządowych.

7. PRIORYTETY I CELE EKOLOGICZNE GMINY GÓRNO.

Na podstawie analizy Polityki ekologicznej państwa, projektu „Programu ochrony środowiska województwa świętokrzyskiego”, „Programu ochrony środowiska powiatu kieleckiego” oraz szans i zagrożeń wynikających z diagnozy w gminie Górnó, ustalono iż nadrzędnym celem działań ekorozwojowych, które należy realizować w gminie jest poprawa stanu środowiska przyrodniczego i ochrona jego zasobów.

Biorąc pod uwagę powyższe kryteria sformułowano następujące priorytety ekologiczne w gminie Górnó:

Ochrona zasobów przyrody (przyroda, lasy, gleby, zasoby surowców mineralnych)

- renaturalizacja ekosystemów poprzez wdrażanie planów ochrony dolin rzecznych, łąk, lasów, zarośli, zbiorowisk murawowych;

- kontynuowanie zalesień;
- budowa infrastruktury turystycznej;
- popieranie produkcji żywności metodami ekologicznymi;
- ochrona naturalnej rzeźby i wartości estetycznych krajobrazu;
- racjonalne korzystanie z surowców mineralnych;
- likwidacja nielegalnego wydobycia na potrzeby lokalne.

Edukacja ekologiczna

- prowadzenie edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju, dotyczącej wszystkich elementów i uciążliwości środowiska;
- opracowanie gminnego programu edukacji ekologicznej;
- włączenie władz samorządowych w proces edukacji ekologicznej.

Ochrona i racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi

- budowa systemów kanalizacji sanitarnej;
- modernizacja i usprawnienie urządzeń do uzdatniania wody;
- budowa nowych ujęć wody do zbiorowego zaopatrzenia;
- budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, gdzie nie jest możliwe podłączenie do zbiorowego systemu odprowadzania ścieków;
- odbudowa melioracji podstawowych i szczegółowych w celu przeciwdziałania skutkom suszy i powodzi.

Ochrona powietrza atmosferycznego

- redukcja emisji zanieczyszczeń do powietrza, zwłaszcza z zakładów energetycznego spalania paliw poprzez modernizację istniejących technologii i wprowadzanie nowych, nowoczesnych urządzeń;
- zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii, szczególnie pozyskiwanie energii z biomasy;
- wykonywanie termomodernizacji budynków, szczególnie w obiektach użyteczności publicznej;
- modernizacja lokalnych kotłowni na bardziej ekologiczne i ekonomiczne.

Oddziaływanie hałasu

- ograniczenie uciążliwości hałasu poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu gwarantowanego prawem.

Poważne awarie

- działania zapobiegające powstawaniu poważnych awarii w przedsiębiorstwach oraz w trakcie przewozu materiałów niebezpiecznych;
- szybkie usuwanie skutków poważnych awarii.

Szczegółowe cele do realizacji z zakresu gospodarki odpadami na terenie gminy Górnó zostały przedstawione w „**Planie gospodarki odpadami dla Gminy Górnó na lata 2008-2015**”, który stanowi integralną część niniejszego opracowania.

8. STRATEGIA (KRÓTKOTERMINOWYCH) DZIAŁAŃ NA LATA 2008-2011.

8.1. Zasoby wodne i gospodarka wodno-ściekowa.

- informowanie społeczeństwa o jakości wody do picia i wody w kąpieliskach;
- budowa kanalizacji w miejscowości Bęczków (16,45 km) z podłączeniem do oczyszczalni w Cedzynie;
- rozbudowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Cedzonia i Radlin;
- rozbudowa oczyszczalni ścieków w Cedzynie o drugi ciąg technologiczny;
- budowa kanalizacji w miejscowości Krajno-Zagórze z podłączeniem do oczyszczalni w Świętej Katarzynie;
- wykonanie projektu technicznego oczyszczalni ścieków komunalnych w Skorzeszycach;
- budowa oczyszczalni ścieków komunalnych w Skorzeszycach;
- opracowanie dokumentacji oraz budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowościach; Skorzeszyce, Wola Jachowa i Górnio;
- opracowanie dokumentacji oraz rozpoczęcie budowa kanalizacji sanitarnej pozostałej części gminy Górnio;
- opracowanie projektu oraz budowa ujęcia wody w Krajnie;
- opracowanie projektu i zainstalowanie zbiornika wyrównawczego na wodę czystą w Krajnie;
- wykonanie stacji uzdatniania wody (odmanganiacze i odżelaziacze) na ujęciu komunalnym w Górnio;
- modernizacja sieci wodociągowej na terenie gminy;
- ograniczanie wykorzystywania wód podziemnych do celów innych niż zaopatrzenie ludności w wodę;
- budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, gdzie nie jest możliwe podłączenie do zbiorowego systemu odprowadzania ścieków;
- konserwacja i czyszczenie rzeki Warkocz, Belnianka, Lubrzanka.

8.2. Powietrze atmosferyczne.

- modernizacja kotłowni na bardziej ekologiczne i ekonomiczne w budynkach użyteczności publicznej;
- wykonywanie termomodernizacji budynków;
- propagowanie zagadnienia termorenowacji budynków;
- zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii, szczególnie pozyskiwanie energii z biomasy;

8.3. Środowisko przyrodnicze.

- renaturalizacja ekosystemów poprzez wdrażanie planów ochrony dolin rzecznych, łąk, lasów, zarośli, zbiorowisk murawowych;
- starania o objęcie ochroną prawną cennych obiektów przyrodniczych na terenie gminy;
- ochrona istniejących zadrzewień,
- kontynuowanie zalesień;
- ewidencji gruntów rolnych możliwych do zalesienia;
- utrzymanie i budowa infrastruktury turystycznej na terenie gminy;
- popieranie produkcji żywności metodami ekologicznymi;
- ochrona naturalnej rzeźby i wartości estetycznych krajobrazu;
- ochrona obiektów archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków i wykluczenie ich zabudowy;
- budowa ścieżek rowerowych na terenie gminy;

- budowa obiektów sportowych (boisk, hal sportowych) na terenie gminy;

8.4. Zasoby surowców mineralnych.

- racjonalne korzystanie z surowców mineralnych;
- uwzględnienie w nowych planach miejscowego zagospodarowania przestrzennego, terenów mogących stanowić w przyszłości miejsca eksploatacji surowców mineralnych dla potrzeb lokalnych;
- współpraca z powiatem i Urzędem Marszałkowskim w sprawach związanych z eksploatacją surowców mineralnych (likwidacja nielegalnego wydobycia, dostosowanie wydobycia do obowiązujących przepisów i wymagań ochrony środowiska);

8.5. Ograniczenie hałasu i promieniowania elektromagnetycznego.

- ograniczenie uciążliwości hałasu poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu gwarantowanego prawem;
- wskazanie terenów do monitoringu hałasu w środowisku, szczególnie na terenach będących pod wpływem oddziaływania określonej kategorii dróg;
- realizacja inwestycji zmniejszających narażenie na hałas komunikacyjny (budowa obwodnic, modernizacja szlaków komunikacyjnych, budowa ekranów akustycznych, itp.);
- wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed polami elektromagnetycznymi;
- preferowanie niskokonfliktowych lokalizacji źródeł pól elektromagnetycznych;

8.6. Poważne awarie przemysłowe i drogowe.

- wykreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska z tytułu awarii przemysłowych, w tym transportu materiałów niebezpiecznych;
- wyznaczenie miejsc bezpiecznego parkowania samochodów przewożących materiały niebezpieczne;

8.7. Edukacja ekologiczna.

- prowadzenie edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju, dotyczącej wszystkich elementów i uciążliwości środowiska;
- organizowanie konkursów, wystaw, imprez aktywizujących społeczeństwo do troski o środowisko;
- podjęcie szerszych działań obejmujących edukację środowisk wiejskich, zwłaszcza w zakresie problematyki programów rolno – środowiskowych;
- propagowanie rozwoju gospodarstw agroturystycznych i ekologicznych (produkcja zdrowej żywności), zalesień oraz współzależności celów środowiskowych i ekonomicznych;
- zapewnienie społeczeństwu powszechnego dostępu do informacji o środowisku;
- kontynuowanie rozwijania turystyki pieszej i rowerowej;
- tworzenie ścieżek edukacyjnych na terenach cennych przyrodniczo.

9. STRATEGIA DŁUGOTERMINOWYCH DZIAŁAŃ DO ROKU 2015.

9.1. Zasoby wodne i gospodarka wodno-ściekowa.

- zakończenie budowy sieci kanalizacyjnej obejmującej cały teren gminy;
- propagowanie oraz budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, gdzie nie jest możliwe podłączenie do zbiorowego systemu odprowadzania ścieków;
- kontynuacja ochrony zasobów i jakości wód podziemnych – likwidacja nieczynnych i rzadko używanych studni przydomowych w gospodarstwach zwodociągowanych, budowa lub modernizacja osadników gnilnych w dużych gospodarstwach rolnych, kontrola właściwej eksploatacji ujęć wód podziemnych, oszczędna eksploatacja wód podziemnych);
- kontynuacja działań związanych ze zwiększeniem ilości zbiorników małej retencji oraz konserwacją i czyszczeniem rzek;

9.2. Powietrze atmosferyczne.

- kontynuacja modernizacji tradycyjnych kotłowni opalanych węglem i koksem na czystsze źródła energii;
- kontynuacja propagowania wykorzystywania energii ze źródeł odnawialnych i termorenowacja budynków;
- działania w kierunku produkcji energii ze źródeł odnawialnych (biomasy, energii słońca, wody, wiatru);

9.3. Środowisko przyrodnicze.

- respektowanie przez użytkowników środowiska zasad ekorozwojowych na terenach cennych przyrodniczo i krajobrazowo;
- wspieranie inicjatyw dotyczących tworzenia obszarów i obiektów chronionych;
- motywowanie społeczności lokalnych do działań na rzecz utrzymania walorów przyrodniczych terenów;
- dalsza współpraca z nadleśnictwami i powiatem w kwestii podnoszenia lesistości gminy;
- utrzymanie i rozwój infrastruktury turystycznej;
- kontynuacja budowy ścieżek rowerowych i obiektów sportowych na terenie gminy;
- kontynuacja ochrony istniejących lasów, poprawa ich produktywności;

9.4. Zasoby surowców mineralnych.

- zagospodarowanie wyrobisk dla potrzeb małej retencji;
- ograniczanie naruszeń środowiska towarzyszących eksploatacji kopalni;

9.5. Ograniczenie hałasu i promieniowania elektromagnetycznego.

- praca ciągła założeń strategii krótkoterminowej;

9.6. Poważne awarie przemysłowe i drogowe.

- praca ciągła założeń strategii krótkoterminowej;

9.7. Edukacja ekologiczna.

- wspieranie powstawania tzw. „zielonych miejsc pracy”, w szczególności w rolnictwie ekologicznym, eko- i agroturystyce, leśnictwie, ochronie przyrody, gospodarce wodnej, odnawialnych źródłach energii, odzysku odpadów;
- wspieranie przedsięwzięć na rzecz rolnictwa ekologicznego, budowy zbiorników retencyjnych, odnawialnych źródeł energii, odzysku odpadów;

- promowanie podmiotów gospodarczych posiadających certyfikaty ekologiczne, wspieranie działań zmierzających do osiągnięcia certyfikatów;
- aktywizacja społeczeństwa do działań na rzecz ochrony przyrody;
- organizacja warsztatów, seminariów, konferencji z zakresu ekologii.

10. REALIZACJA PROGRAMU

10.1. Szacunkowe koszty realizacji Programu

Przedstawione potrzeby inwestycyjne dotyczą jedynie przedsięwzięć podstawowych w zakresie ochrony środowiska przewidzianych do realizacji w okresie do 2015 roku.

Tabela 6. Harmonogram rzeczowo-finansowy planowanych przedsięwzięć

Przedsięwzięcia	lata realizacji	szacunkowy koszt w zł
budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Bęczków	2008-2010	12,0 mln
rozbudowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Cedzyna	2009	1,2 mln
rozbudowa oczyszczalni ścieków komunalnych w Cedzynie o drugi ciąg technologiczny	2009	1,5 mln
budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Krajno-Zagórze	2009-2010	5,0 mln
wykonanie projektu technicznego oczyszczalni ścieków komunalnych w Skorzeszycach;	2008	120 tys.
budowa oczyszczalni ścieków komunalnych w Skorzeszycach;	2009-2010	6,0 mln
opracowanie dokumentacji technicznej kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Skorzeszyce, Wola Jachowa i Górnio;	2008	450 tys.
budowa kanalizacji sanitarnej podłączonej do oczyszczalni ścieków komunalnych w Skorzeszycach o długości około 110 km;	2009-2015	22 mln
opracowanie projektu oraz budowa ujęcia wody w Krajnie;	2008-2010	200 tys.
opracowanie projektu i zainstalowanie zbiornika wyrównawczego na wodę czystą w Krajnie;	2009-2011	500 tys.
wykonanie stacji uzdatniania wody (odmanganiacze i odżelaziacze) na ujęciu komunalnym w Górnio;	2009-2011	300 tys.

10.2. Źródła i struktura finansowania.

Pełne wdrażanie „Programu...” będzie możliwe po stworzeniu sprawnego systemu jego finansowania. Podstawowymi źródłami finansowania zadań proekologicznych będą: środki własne inwestorów (budżet gminy, podmioty gospodarcze), środki pochodzące z dotacji i programów pomocowych – krajowych (NFOŚiGW, WFOŚiGW, PFOŚiGW) i zagranicznych, wsparcie fundacji, osób prywatnych, firm. Źródłem finansowania przedsięwzięć ekologicznych mogą być też kredyty udzielane np. przez Bank Ochrony Środowiska z dopłatami do oprocentowania przez fundusze ochrony środowiska, kredyty komercyjne, kredyty międzynarodowych instytucji finansowych np. Banku Światowego, Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju.

Fundusze ekologiczne

Istotnym wsparciem dla inwestorów będzie dofinansowanie działań proekologicznych z celowych funduszy ekologicznych – Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach. W związku z poprawą stanu środowiska rola tych funduszy będzie malała ze względu na wnoszenie niższych opłat i kar w związku z gospodarczym korzystaniem ze środowiska.

Powiatowy i Gminny FOŚiGW służy dofinansowaniem przedsięwzięć o charakterze proekologicznym służących społeczeństwu powiatu i gminy.

Przy kwalifikacji wniosków o dofinansowanie kosztów realizacji zadań - kryterium wyboru jest efekt uzyskany w środowisku oraz deklarowany udział środków własnych, który nie powinien być mniejszy niż 50% wartości zadania. Jednakże w uzasadnionych przypadkach w stosunku do podmiotów nie prowadzących działalności gospodarczej dopuszcza się możliwość pełnego (100%) sfinansowania kosztów realizacji zadania. W przypadku zadań z zakresu edukacji ekologicznej ustala się odmienne kryteria:

- zasięg edukacji,
- dotychczasowe pozytywne doświadczenia,
- oryginalność, atrakcyjność projektu.

Środki unijne

W wyniku akcesji do Unii Europejskiej rozszerzyły się możliwości wykorzystania funduszy zagranicznych, które w latach 2007-2015 będą pełniły ważną rolę w finansowaniu ochrony środowiska, zwłaszcza w kierunku mobilizowania środków krajowych i funduszy własnych podmiotów realizujących inwestycje w celu uzupełniania montażu finansowego. Pierwszeństwo w finansowaniu będą miały przedsięwzięcia niezbędne dla realizacji środowiskowych zobowiązań Traktatu Akcesyjnego a więc dotyczące przede wszystkim realizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych.

W odniesieniu do finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej największe znaczenie ze środków UE ma Fundusz Spójności, z którego na realizację PO Infrastruktura i Środowisko planuje się przeznaczyć ok. 21,5 mld euro w latach 2007-2013. Środki przeznaczone będą na: gospodarkę wodno-ściekową w aglomeracjach powyżej 15 tys. RLM, kompleksowe przedsięwzięcia z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi ze szczególnym uwzględnieniem odpadów niebezpiecznych, przywracanie terenom zdegradowanym wartości przyrodniczych i ochrona brzegów morskich, retencjonowanie wody i poprawa stanu bezpie-

czeństwa technicznego istniejących urządzeń wodnych oraz zapewnienie bezpiecznego przejścia wód powodziowych i lodów, zwiększenie stopnia wykorzystania energii pierwotnej w sektorze energetycznym i obniżenie energochłonności sektora publicznego, zwiększenie wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych, w tym biopaliw, rozwój systemów przesyłowych energii elektrycznej, gazu ziemnego i ropy naftowej oraz budowa i rozbudowa magazynów gazu ziemnego.

Istotne znaczenie w finansowaniu przedsięwzięć będzie miał także Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego ze środkami w skali kraju w wysokości prawie 2 mld euro z przeznaczeniem w większości na realizację wojewódzkich Regionalnych Programów Operacyjnych. W Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Świętokrzyskiego 2007-2013 oceniono wkład wspólnotowy odnośnie Osi Priorytetowej 4 (Rozwój infrastruktury ochrony środowiska i energetycznej) na ok. 350 mln PLN finansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. W ramach tego działania wspierane będą indywidualne projekty dot. zaopatrzenia w wodę pitną oraz oczyszczania ścieków komunalnych w aglomeracjach od 2000 do 5000 RLM. Ponadto działanie to służy poprawie jakości lokalnej infrastruktury przeciwpowodziowej, zagospodarowania odpadów oraz budowy i modernizacji źródeł i sieci ciepłowniczych. Dofinansowanie znajdują tu również małe projekty służące wykorzystaniu w systemach energetycznych odnawialnych źródeł energii, jak również inwestycje o lokalnym znaczeniu mające na celu podniesienie jakości układu elektrycznego regionu. Oprócz tego dofinansowanie uzyskują projekty zmierzające ku poprawie i podniesieniu świadomości ekologicznej społeczeństwa z zakresu budowy, modernizacji i doposażenia infrastruktury służącej szeroko pojętej edukacji ekologicznej (punkty widokowe, ścieżki przyrodnicze, ośrodki dydaktyczno – promocyjne, centra edukacji ekologicznej, itp.). Maksymalna wysokość dotacji ze środków UE wynosić będzie od 50% do 85% kosztów kwalifikowanych inwestycji i wynikać będzie z przepisów dotyczących pomocy publicznej, oraz mapy pomocy określającej poziom dofinansowania.

Kolejnym istotnym funduszem jest Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, który finansować będzie przedsięwzięcia ujęte w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 (PROW). Szacuje się, że na Oś II PROW ujmującą m. in. współfinansowanie (80%) programów rolnośrodowiskowych, płatności dla obszarów Natura 2000 i związane z wdrażaniem Ramowej Dyrektywy Wodnej oraz zalesianie przeznacza się w skali kraju ok. 5,5 mld euro.

Inne źródła zagraniczne

W październiku 2004 r. polski rząd podpisał dwie umowy, które umożliwiają korzystanie z dodatkowych, obok funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności Unii Europejskiej, źródeł bezzwrotnej pomocy zagranicznej, które w znaczącej części są i będą przeznaczane na działania w zakresie ochrony środowiska: Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego. Przyznana Polsce kwota w wysokości 533,51 mln euro została przeznaczona do wykorzystania w latach 2004-2009. W odniesieniu do niniejszego Programu ww. środki mogą finansować przedsięwzięcia związane z odnawialnymi źródłami energii oraz termomodernizacjami. Szczegółowe informacje nt. MFEOG i NMF znajdują się na stronach internetowych Ministerstwa Środowiska.

Środki budżetowe

Specyfiką systemu finansowania ochrony środowiska jest to, że większą część wydatków ponoszą przedsiębiorstwa, fundusze ekologiczne i samorządy terytorialne, natomiast udział środków budżetu jest mała, na poziomie kilku procent.

Struktura finansowania.

Wyliczenia przeprowadzone w „Programie ochrony środowiska dla woj. świętokrzyskiego” wskazują, iż w ciągu kilku najbliższych lat struktura finansowania inwestycji i zadań z zakresu ochrony środowiska będzie wyglądała następująco:

inwestycja	100 %
w tym udział:	
budżet jednostek samorządu terytorialnego	ok. 22,6 %,
środki własne inwestorów i kredyty bankowe	ok. 15,3 %,
NFOŚiGW, WFOŚiGW, PFOŚiGW, GFOŚiGW	ok. 12,1 %,
fundusze UE	ok. 28,2 %,
budżet państwa	ok. 21,8 %.

10.3. Wdrażanie i monitoring „Programu...”.

Monitoring wdrażania Programu oznacza, że regularnie oceniane i analizowane będą:

- stopień wykonania działań
- stopień realizacji przyjętych celów
- rozbieżność pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a ich wykonaniem
- przyczyny tych rozbieżności.

Bezpośrednią odpowiedzialność za wdrażanie programu ponosi Wójt Gminy i działający z jego upoważnienia dyrektorzy wydziałów oraz jednostek organizacyjnych.

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska szczegółowe informacje o realizacji „Programu...”, w kolejnych latach Wójt Gminy Górnio będzie przedkładał Radzie Gminy sprawozdania z realizacji Programu co 2 lata. Będzie wówczas także możliwość zmian w zapisach, gdyż cele i zadania „Programu...” mogą i będą ulegać zmianie, wraz za zmieniającą się sytuacją prawną, społeczną, gospodarczą czy stanem środowiska. Informacje o planowanych wydatkach na ochronę środowiska winny być przedstawiane społeczeństwu gminy za pośrednictwem internetu i lokalnej prasy.

Cele długookresowe do 2015 r. i kierunki działań na lata 2008-2011 powinny być weryfikowane, co 4 lata. Zatem weryfikacja powinna mieć miejsce w 2012 roku, a zdefiniowane cele i kierunki działań powinny obejmować okres do 2019 roku.

Zaproponowana procedura pozwoli na spełnienie wymagań zapisanych w ustawie "Prawo ochrony środowiska", a dotyczących okresu, na jaki jest przyjmowany gminny program ochrony środowiska i systemu raportowania o stanie realizacji programu.

Realizacja szeregu zadań wymaga udziału gminy, administracji rządowej i samorządowej szczebla powiatowego i wojewódzkiego, przedsiębiorców. Wymaga także szerokiego wsparcia społecznego, w tym pozarządowych organizacji ekologicznych. Uczestnikiem realizacji „Programu...” będą także: administracja zajmująca się kontrolą przestrzegania prawa w zakresie ochrony środowiska, prowadząca monitoring jego stanu oraz administrująca poszczególnymi komponentami środowiska (Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych) oraz jednostki dysponujące celowymi środkami finansowymi (np. Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa).

Program ochrony środowiska winien zostać rozpowszechniony wśród społeczeństwa gminy poprzez jego publikację na stronie internetowej gminy (w całości).

Ważny jest dobór odpowiednich wskaźników monitorujących postępy wdrażania „Programu...”. Przykłady takich wskaźników dla poszczególnych dziedzin przedstawiono poniżej.

Środowisko przyrodnicze i ochrona przyrody:

- Liczba inwestycji proekologicznych na terenach cennych przyrodniczo,
- Ilość kontroli przeprowadzonych w zakresie przestrzegania przepisów o ochronie przyrody,
- Ilość obiektów poddanych ochronie,
- Powierzchnia gruntów zalesionych w poszczególnych latach,
- Wskaźnik lesistości,
- Stopień uszkodzenia lasów,

- Liczba pożarów i zniszczeń/uszkodzeń elementów środowiska,
- Liczba zmodernizowanych lub poddanych konserwacji obiektów melioracyjnych.

Powietrze atmosferyczne:

- Liczba zakładów, które wprowadziły technologie energooszczędne i niskoemisyjne, czy też stosujących zasady czystej produkcji,
- Liczba zakładów, które zastosowały urządzenia redukujące emisję,
- Liczba kotłowni ekologicznych, liczba zmodernizowanych kotłowni,
- Liczba gospodarstw (mieszkańców) stosujących urządzenia lub systemy energooszczędne,
- Liczba obiektów, gospodarstw (mieszkańców) wykorzystujących energię słoneczną, energię cieplną powstającą przy wykorzystaniu pomp ciepłych.

Zasoby wodne i gospodarka wodno-ściekowa:

- Jakość wody do picia,
- Jakość wód podziemnych i powierzchniowych,
- Procent zwodociągowania gmin,
- Długość sieci kanalizacyjnej, ilość gospodarstw przyłączonych do kanalizacji,
- Liczba źródeł punktowych odprowadzania ścieków,
- Liczba wydanych pozwoleń wodnoprawnych,
- Ilość wód podziemnych, dobrej jakości, zużyta w procesach produkcyjnych,
- Jakość wody w kąpieliskach.

Ochrona powierzchni ziemi i gleb:

- Udział powierzchni terenów o glebach przydatnych do produkcji zdrowej żywności,
- Dostępność informacji o jakości gleb na terenie gminy i stopień znajomości tej kwestii wśród rolników,
- Powierzchnia terenów poddanych pracom rekultywacyjnym.

Hałas i promieniowanie elektromagnetyczne:

- Ilość instalacji emitujących pola elektromagnetyczne i hałas o znaczących parametrach.

Tereny przemysłowe:

- Stopień wykorzystania istniejących terenów przemysłowych,
- Powierzchnia terenów przemysłowych poddanych pracom rekultywacyjnym.

Poważne awarie przemysłowe i drogowe:

- Liczba awarii o charakterze środowiskowym.

Edukacja ekologiczna:

- Liczba i nakład publikacji promujących walory przyrodnicze powiatu oraz dotyczących ochrony środowiska,
- Długość szlaków turystycznych – pieszych, rowerowych. Ilość ścieżek dydaktycznych,
- Liczba zorganizowanych szkoleń i programów edukacyjnych i ich uczestników,
- Liczba szkół uczestniczących w konkursach związanych z ochroną środowiska,
- Liczba działań wspólnych z organizacjami ekologicznymi,
- Liczba osób korzystających z danych o środowisku i jego ochronie,
- Liczba bezrobotnych zatrudnionych przy pracach na rzecz środowiska,
- Stopień akceptacji społecznej przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska,
- Liczba rolników, którzy prowadzą gospodarstwa eko- i agroturystyczne lub inne o preferencjach ekologicznych,
- Liczba zakładów posiadających certyfikaty ISO 14000 lub równorzędne.

11. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM.

W opracowaniu przedstawiono stan środowiska przyrodniczego na terenie gminy Górnio, dokonano jego oceny (porównanie z istniejącymi wymogami-przepisami) i na tej podstawie zaprojektowano szereg działań niezbędnych do przeprowadzenia w gminie.

Kwestie w zakresie ochrony środowiska określają położenie gminy, zagadnienia związane z wodami powierzchniowymi, podziemnymi, klimatem oraz środowiskiem przyrodniczym.

Dane dotyczące gminy pochodzą z: Urzędu Gminy w Górnio, serwisu internetowego gminy oraz opracowań archiwalnych.

Należy podkreślić, iż stan środowiska na omawianym terenie jest zadowalający, choć można wyróżnić kilka obszarów, gdzie wyraźnie widać opóźnienia w kwestii wspierania jego ochrony. Do obszarów tych należą:

- ochrona powietrza atmosferycznego - obniżanie wielkości emisji gazów i pyłów pochodzących z palenisk domowych, kotłowni węglowych, poprzez zamianę na paliwa ekologiczne,
- gospodarka wodno-ściekowa - konieczność szybszego rozwoju sieci kanalizacyjnej,
- edukacja ekologiczna, która wprawdzie nie przekłada się natychmiast na stan środowiska naturalnego, lecz jest działaniem niezbędnym, którego „owoce” będzie można zbierać w przyszłości.

W innych obszarach środowiska jego stan jest lepszy, co nie zwalnia jednak z obowiązku realizacji działań przewidzianych dla tych obszarów.

W opracowaniu określono działania krótko- i długoterminowe w podziale na lata 2008-2011 oraz do roku 2015. Do działań tych wpisano już te, które są w trakcie bieżącej realizacji oraz te, które były projektowane na lata następne.

Realizacja zaproponowanych działań wiąże się z koniecznością wydatkowania niekiedy znacznych środków finansowych. W związku z tym, w jednym z rozdziałów przedstawiono przybliżony preliminarz środków niezbędnych dla realizacji tych działań.

Należy podkreślić, iż w miarę upływu czasu pewnej korekcie (zmianie) będą ulegać działania, a wraz z nimi środki przewidziane do ich realizacji.

Realizacja programu pozostaje w zakresie Rady Gminy oraz Wójta, który co 2 lata ma jej przedkładać sprawozdanie z realizacji przedmiotowego Programu.

12. SPIS LITERATURY I WYKORZYSTANYCH MATERIAŁÓW.

1. „Program ochrony środowiska dla Gminy Górno na lata 2004-2011”, Górno 2004 r. – przyjęty uchwałą Rady Gminy Górno Nr XVIII/124/04 z dnia 18.08.2004 r.
2. „Plan gospodarki odpadami dla Gminy Górno na lata 2004-2011”, Górno 2004 r. – przyjęty uchwałą Rady Gminy Górno Nr XVIII/124/04 z dnia 18.08.2004 r.
3. „Programu ochrony środowiska i planu gospodarki odpadami dla powiatu kieleckiego - aktualizacja na lata 2007-2011 z uwzględnieniem perspektyw na lata 2012-2018”, Kielce 2007 r.
4. Projekt „Programu ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego na lata 2007-2015”, Kielce 2007 r.
5. „Plan gospodarki odpadami dla Gminy Górno na lata 2008-2015”, Kielce 2008 r.
6. Dane na temat środowiska przyrodniczego gminy – Urząd Gminy w Górnio.
7. Informacje przekazane przez Zakład Usług Komunalnych w Górnio.
8. Programu małej retencji dla woj. świętokrzyskiego. Synteza
9. GUS: Dane statystyczne [strona internetowa <http://www.stat.gov.pl>].
10. Informacja o stanie środowiska w województwie świętokrzyskim w roku 2006, Inspekcja Ochrony Środowiska, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach, Kielce 2007 r.
11. Mapa Obszarów Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) w Polsce wymagających szczególnej ochrony w skali 1: 500 000, 1990.AGH w Krakowie.
12. Geografia fizyczna Polski, 1998. PWN w Warszawie
13. Ochrona georóżnorodności w regionie świętokrzyskim z Mapą chronionych obszarów i obiektów przyrody nieożywionej w skali 1:200 000. PIG Warszawa, 2000 r.
14. Bilans zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce – Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2006 r.